ION TOMA IONESCU

Guşterele

CONEXIUNI

Editor: Călin Vlasie

Tehnoredactare & prepress: Marius Badea
Coperta: Ionuţ Broştianu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
IONESCU, ION TOMA
Guşterele / Ion Toma Ionescu. - Piteşti : Paralela 45, 2013
ISBN 978-973-47-1820-7

821.135.1-32

Ion Toma Ionescu

Gușterele

- roman -

PARALELA 45

Tobârlan

În satul de baștină al copilăriei mele, tata-mare își purta doar porecla – Mitică Tobârlan – nu și numele. Aspru, viguros, răzvrătit, falnic, cu cămașa lungă de in, brăcinar, pantaloni albi de dimie, mustăți și baston. Bastonul și-l căpătase cam pe la 75 de ani, când a căzut din tei, urcat să-i culeagă floare Dumitrei, o femeie frumoasă la viața ei, fără bărbat, așezată cu casa pe Valea Pribei înainte de mama-mare Lina. Mama-mare, neam bun de popi, bogată, bolnavă, răbdătoare, resemnată, îl aștepta mai spre fundul văii.

Așa se explică, jumătatea de an în care tata-mare nu ajungea acasă decât la sărbători, să-și schimbe straiele pentru biserică. Noaptea când i se făcea dor nu lungea drumul până-n fundul văii. Nu strica el că Dumitra avea casa mai aproape. De la răsaduri și până la recoltă, coverga din luncă, împletită meșteșugit din crengi, cu patul în țăruși înfipți direct în pământ, cu sarică de așternut și cu vălimărencele mână de lucru ieftină, trecând râul mulțumite că știe cineva să le aprecieze corect munca și beneficiind, ăle mai tinere, de confort sporit. Coverga aceea era libertatea lui. (Spre seară pleca și ultima vălimăreancă, premianta acelei zile, rămasă să-și ia coronița a cărei strălucire încă o simțea ca o umbră iradiind din interior și pe care abia de se îndura s-o risipească în unda râului. Era locul cel mai ferit s-o ascundă până să ajungă la privirea bănuitoare a celui cu care-și împărțea necazurile.)

Rămas singur, dădea ocol grădinii, mângâia roșiile, vorbea cu ele, le căina de căldura de peste zi. Își găsea mult mai ușor acum cuvintele decât mai devreme, când a trebuit să-i spună Mariei lui Goci pe care tocmai o premiase: „Tu de mâine măcar o vreme, până nu te chem eu, n-ai să mai vii.” Se roteau cele care veneau la muncă, îi știau melicul și niciuna nu depășea trei zile la rând. Veneau mereu altele să câștige un ban cinstit.

Ele se organizau, ăl bătrân plătea bine și în fiecare dimineață treceau râul cu sapele la spinare prezentându-se la covergă. Avea vorbe bune pentru fiecare. Drept e, unele vorbe mai deocheate. Dar și ele drăcoasele nu se sfiau să răspundă. Le arata ce e de muncă în ziua aia și le evalua expert pe dedesubt gândind pentru sine: „Azi nu facem concurs, nu dăm coronița.”

— Ziceți voi, să nu fac vreo prostie, cine și-o pune la tuci s-o arză pe pirostrie? Și scoase o pulpă grasă de porc și o trântii pe masă.

— La așa buci de porc mestecău să ai, mă bag eu! Dă-i foc nea Mitică ce stai popândău, că la varză vai de curu meu, carnea fierbe greu! Acu vine prânzu’.

Meșteră la vorbă a lui Moț, da, cam cotoarbă.

— Descurcă-te! Eu plec cu mânzu’ la iarbă.

*

O-ntâmplare mi-aduc aminte, la optzeci și ceva de ani, într-o duminică, în biserica plină ochi cu evlavioși încremeniți instantaneu, bunicul furios l-a scos afară de barbă pe preot amenințându-l cu bastonul pentru că popa grăbit, sărise parte din slujbă.

„Grijania lui de țap logodit.” Se cunoșteau de-o viață. Bătuseră de copii purceaua și țurca; se jucaseră de-a hoții și vardiștii, totdeauna în tabere adverse, liberali și conservatori, prinți și cerșetori. Dacă ar fi fost jocul adevărat, popa era cerșetorul, iar bunicul prințul...

*

Să te ferească sfântul de Cristoși și Dumnezei, dar mai ales de bastonul zburătăcit în câmpul cu roșii, ardei, vinete și alte soiuri de zarzavaturi, care de care mai cărnoase, mai aromate, mai gustoase din lunca Argeșului când noi nepoții, draci de copii cu vitele la păscut prin zăvoi, dădeam atacul urlând ca indienii din spatele covergii. Că doar nu roșiile ne interesau pe noi împielițații, ci vălimărencele cu poalele-n brâu, scăpate din covergă și alergând prin varză ca niște canguri în călduri, să nu le deslușim chipul, să ajungă să treacă râul dincolo în Valea Mărului.

Tata-mare mijea pe sub mustață și totdeauna țintea cu bastonul departe de noi, să n-atingă bietele zarzavaturi!... La vreo juma de oră ne striga și ne punea la masă. Fiertură de varză, roșii cărnoase și ardei grași cu untură întinsă pe pâine. Doamne ce gust dumnezeiesc aveau! N-am uitat nimic.

Am avut privilegiul în câteva rânduri să mă întind după festin în patul din covergă. De-a lungul vieții am încercat nenumărate paturi de lux, confortabile, somptuoase. Acele scânduri tari au rămas în memoria oaselor mele crude, ca și cum aș fi odihnit într-un pat de uriaș.

Poate de aceea în rarele incursiuni pe Valea Pribei, când Dumitra ieșea în poartă și drumul bunicului nu se mai vărsa până în fundul văii, gândeam că așa se cuvine la uriași.

*

Tobârlan. Am pățit-o, spre rușinea mea, după 89 când s-au dat înapoi pământurile, căutându-l în registrul agricol la primărie.

— Cum îl cheamă pe bunicul? m-a întrebat secretara, tânără, isteață:

— Mitică Tobârlan, i-am răspuns. N-a găsit nici un Tobârlan… Ușor mustrătoare și iscoditoare în același timp:

— Da' pe tatăl dumneavoastră?

— Toma Ionescu.

— Să-l căutăm la I atunci și pe tata-mare!... Mitică, vine de la Dumitru?… Ionescu S. Dumitru. Sigur ăsta e, l-am găsit. E trecut cu pământ doar în grădina casei.

— Și pământul din luncă, de la covergă, unde planta roșii? Toată Lunca Țigăncii, de pe malul Argeșului, până-n zăvoi, ăla unde e?...

— L-o fi luat cu el.

*

Nu știu dacă memoria oaselor mele mă va ajuta să ridic aproape din nimic, casa pe care tata o avea în minte înainte de a muri. Nu mi-a lăsat nici un plan, nu se aștepta ca Dumnezeu să-i ceară să se urce la el degrabă, fără să poată pune ordine în hârtii. Lădița lui purtată prin spitale când s-a întors rănit de pe front, păstra în ea pe lângă scrisori, planurile emisiunilor difuzate la stația locală de radio, căci, în difuzoarele care se aflau în fiecare casă din comună, la oră fixă, se tăia emisia studiourilor centrale și din cutiile negre cu ramă de plastic venea pe fir vocea clară, inconfundabilă a tatălui meu:

— Aici stația de radio Merișani. Înainte de orice, realizatorul emisiunii „Ora locală” vă invită să dați difuzoarele mai tare. Urma un calup de muzică dedicată, după care panseurile scrise cu umor de tata despre oameni și fapte ale locului.

*

— Veronico, n-auzi fă ce zise Toma? Cristoșii mă-tii, ia copiii și du-te dincolo că n-aud nimic! Auzea tot. Nu-i scăpa un cuvânt, avea difuzorul pus în perete într-un cui doar să întindă mâna cu capul așezat pe pernă, să împingă către dreapta butonul de la aparat. De ce-și făcuse copiii? Opt, nu puțini. Ar fi avut mai mulți dar doi n-au trăit. Și-a dat ziarul la o parte ca să întindă mâna Veronica, pe lângă el. Nu se descălțase. Până nu venea seara rămânea pregătit, pescuind momentul gata să plece pe undeva...

— Dar e dat la maximum, tăticule.

— Da ce, frati-tu n-a apucat azi să mănânce, prea n-are vlagă în voce. Și, trebuia să vin eu din luncă să-ti spun că sticla aia de lampă e neagră de fum? Încă n-au inventat comuniștii ăștia sticla care să se șteargă singură. Nu știu ce dracu faci toată ziua. Lampa nu era aprinsă, nu se simțea nevoia ei deocamdată.

— Mai are dreptate și Petre să-ți ardă câte una din când în când.

Nu suporta să dai într-o femeie. Până să se îmbolnăvească și să cadă la pat, mama Lina îi accepta mângâierile, doar când erau ocrotite de întunericul nopții. Ziua îl ținea la respect oricât ar fi părut de turbat. Ocrotită de Dumnezeu îl domina din priviri. I-ar fi căzut mâna dac-ar fi ridicat-o.

Odată mai la început, s-a nimerit acasă. Veroana și Petre reușiseră să-și ridice căsuța lor în aceeași curte cu casa bătrânească unde era nucul. Mai cu năbădăi Petre, cum învățase silitor la el în Drăganu, nu strica să-ți mai atingi muierea din când în când. A auzit Tobârlan țipetele Veroanei și a intrat peste ei. N-avea bastonul. A ridicat pumnul să dea. S-a oprit.

— Cristoșii... Să ieși acum! E casa și nevasta ta, dar e curtea mea! Petre s-a stăpânit ca prin minune și a ieșit în drum.

A mai venit după trei zile. Întâmplător ăl bătrân era tot acasă. Dar nu era întâmplare, dacă-mi aduc bine aminte se terminaseră treburile. Stătea să vină iarna, nu mai avea motivul plecării în luncă... Nu-și găsea locul până când în jur de doisprezece venea poștașul cu șareta și-i lăsa România Liberă. Răzbătea în curte pe ușa deschisă câte-o-njurătură când citea pe ziar despre colectivizare.

— Țopârlani! Cum îi rabzi Doamne să mintă atât! Cristoșii mamii lor!...

Veroana, înghețată în prag când l-a văzut pe Petre intrând la ăl bătrân, cu ochi măriți de spaimă n-a avut curajul să zică nimic. Petre nu s-a oprit urcând pe scara de lemn, ușa deschisă, a intrat direct la el.

— Tăticule, am greșit față de dumneata. Să mă ierți! Nu-i zisese „tăticu” până atunci niciodată.

— Lasă Petre! Dar să știi de la mine, femeia... N-a mai continuat mustăcind. Ce era să-i zică? Pe Lina n-o lovise, dar era suficient? Biata de ea, nu putea s-o vadă așa zăcând în pat. În locul picioarelor atârnau două buturi, nu le mai putea mișca. Rar îi deschidea ușa dincolo.

— Petre, vezi că ne-ar mai trebui o căruță de lemne, se-anunță iarnă grea. Slavă Domnului avem focuri mai multe, dar lemne...

*

În valiza de lemn a tatei se aflau și încercările lui literare. Nu publicase nimic din câte știu. Îi mai citise pagini Miței, sora mai mare, iar câteva poezii le citise la stația de amplificare în emisiunea lui. Știam de la țața(Mița) că adunase multe pagini din povestirile lui tata-mare. Făcuse fișe pentru fiecare personaj. Voia să scrie o carte. Îi dăduse și titlul Tobârlanii. S-a pierdut cartea lui.

Veroana

Dealul se lăsa prăvălit peste case și anii rupseseră porțiuni întregi din costișa pornită la vale odată cu pomii dezrădăcinați. Lângă lăstărișul din stânga rămas agățat pe vechiul loc, se formase o râpă adâncă de zece-cinsprezece metrii, ca o rană galben-maronie dintr-un pământ nisipos unde noi, copii, ne dădeam drumul pe tobogan cu picioarele înainte, însoțind lunecarea cu chiuituri ce întrețineau parcă viteza de deplasare. La bază, un tăpșan cu iarba moale drept ca fundul unei căldări, ne ascundea privirilor aruncate din drum, sau din curtea unde trebăluia tanti Veroana. Cât timp auzea țipetele totul era sub control, dar de ceva vreme o tăcere ușor suspectă avertiza că miezul zilei îi doborâse pe împielițați și undeva în umbră puneau la cale desigur cine știe ce drăcie.

Era gata fiertura. Trasă la margine ca să se odihnească pe plita din bucătăria de vară. Tuciul de mămăligă îl așezase pe pirostrii în curtea mică, să nu irosească degeaba focul aprins pentru mâncarea porcilor. Presără mălaiul mestecând cu făcălețul din timp în timp. Răsturnă tuciul pe fundul de mămăligă în umbra nucului pe masa rotundă cu trei picioare și îl lăsă acolo cu gura în jos. Într-o juma de oră oricum trebuia să-i strige pe copii. S-a uitat în găleată, ridicând capacul. Nu ajungea apa să spele mizeria de pe ei când vor coborî coasta ca să-i poată pune omenește la masă. A luat căldarea s-o umple la fântână.

Strecurându-se pe portița din spatele casei bătrânești, totdeauna îi intra în ochi locul unde frate-su Toma apucase să dărâme

pătulul cu cele două odăi de sub el. Locul acela gol, nefiresc de gol după ce „plecase" el, o făcu să gândească ce repede se pun anii înapoi. Nelu Mare al Aureliei venit în vacanță, în doi ani, se înălțase și se maturizase deja. Puteai avea încredere în el. În schimb Nelu al ei, ăl mic, Burtilă, parcă era încuscrit cu dracu la fire. Se încăiera cu copiii, sărea gardurile să fure cireșe în vremea cireșelor, sau struguri când dădeau în must. Lua cu piatra la țintă dacă mai rămăsese vreun bec întreg în vreun stâlp pe vale. Te așteptai la orice din partea lui.

Azi însă, gândurile i-au rămas la Maria. De dimineață când a dezbrăcat-o să-i schimbe rochița, s-a întors cu spatele la Nelu Mare cu aerul de domnișoară. A privit-o ușor surprinsă. Sânii căpătaseră un pic de contur mai mult pe dedesubt, iar bumbii înțepau aerul ca două dude mici. „Dacă îmi seamănă copila asta! Trebuie să fiu atentă, să nu am probleme cu ea."

— Mamă, Nelu Mare e verișorul tău, ți-e ca un frate!

Mai devreme îl zărise pe Gică, băiatul Oanței, strecurându-se pe lângă ulucile gardului spre coastă, pe partea lui de grădină. Se liniștii singură, Gică e mult mai mare decât ei.

*

Când Gică a sărit gardul, ne-am oprit din chiot. Știa povești cu strigoi, ne mai spusese. Elev la o școala profesională în Curtea de Argeș, tot să fi avut patru cinci ani mai mult decât noi. Ne-am strâns în jurul lui. Gică ne-a măsurat lung, după care ne-a propus un joc.

— Azi lăsăm strigoii, ne jucăm în familie. Ne pregătim pentru viață. Suna pompos. Maria, tu mai ești fată mare? Maria a dat din umeri nelămurit. N-ar fi vrut să creadă el că nu era pregătită.

Ne-am luat în primire rolurile. Limpede pentru toți ca lumina zilei cine va să fie mama. Pentru tată, bănuiam că vom trage la sorți.

— Ca să fim egali închidem ochii și presupunem că e noapte. Și cum în familie noaptea nu ascundem nimic, toată lumea să rămână în chiloți. N-a stat nimeni să analizeze logica. Nu s-a opus nimeni, așa era jocul. Nici măcar Maria. Aștepta curioasă și ea să-și vadă norocul. Pierise reținerea de dimineață. Și-a aruncat rochia într-un tufiș speriind un gușter. Burtilă, frate-su, a sărit în picioare să-l prindă. Gică își însușise deja rolul tatălui.

M-a pus să sting lumina și printre gene am zărit cum mâinile lui, păreau că lipesc cu întuneric trupul plăpând ce da să îmbobocească mai devreme, al fetiței de zece ani. Și-a adus aminte de mine și m-a îndemnat să mă apropii cu ochii închiși și să pipăi și eu întunericul acela cald pe care-l întinsese pe pielea ei. Când am atins din întâmplare zvâcnitura sfârcului, m-am curentat și ridicând pleoapele am aprins lumina. Maria se uita la mine cu niște ochi strălucitori. Gică m-a dat la o parte pierzându-și cumpătul și s-a aruncat asupra fetei să-i smulgă chiloții. Corpul Mariei pe spate în iarbă, cuprins de spasm, parcă era traversat de o undă de șoc. Gică se lupta să stăpânească situația.

Se auzii un urlet victorios și frate-su apăru de după tufiș cu gușterele în mână, ținut de cap. Ii văzu pe cei doi. Rămas țintuit o clipă, fără să ezite, dădu drumul gușterelui pe spatele lui Gică. Simțind ghearele reci ale gușterelui, acesta sării speriat eliberând-o pe Maria. Maria se liniștii, nu mă slăbise din ochi cerșind ajutorul și tocmai atunci din curte glasul Veroanei ne striga la masă.

Ne-am îmbrăcat repede, scuturând de pe noi întunericul. Gică a rămas să strivească între două pietre capul gușterului.

Frații

Le-a pus fiertura de varză în față după ce copiii se spălaseră pe mâini. Era ceva în neregulă cu ei, prea mâncau liniștiți cu ochii fiecare în farfuria lui. „Poate că Nelu Mare îi influențează și pe ai mei! De l-ar vedea Toma ce mult îi seamănă!” Amintirile o podidiră și pierdu din vedere să-i mai descoasă.

A avut noroc cu Toma. De câte ori o scăpase cu vreo minciună nevinovată, când întârziase la joacă. Neastâmpărată, dar și credulă, se lăsa ușor antrenată și fugea cu băieții la râu. Se arunca în vâltoare cu capul înainte la fel ca ei și, uitând de sine, când ieșea la suprafață uita sau nu mai avea putere să mai dea din mâini. Vârtejul o răsucea rostogolind-o la vale până când Toma o prindea de buclele acum alungite de apă și brațele lui puternice o trăgeau la mal.

Lângă el a crescut, cu băieții de vârsta lui și s-a trezit dintr-odată că îmbobocise. N-a știut să profite mai mult de ocrotirea fratelui și fără să stea să aleagă l-a găsit repede pe Petre.

*

— Orvane, o cunoști pe asta din Merișani de se uită acum la noi? A venit cu Toma și Niculae, băieții lui Tobârlan, n-am mai văzut-o până acum la bal. Parcă are foc în călcâie și aruncă o privire pe sub gene, de te seacă la inimă.

— O știu Petre, dar de grijă că e drăcoasă. E sora lor mai mică, abia au scos-o la baluri în afara Merișanului, n-ai de unde s-o știi. Joia trecută s-au mai încăierat vreo doi pentru ea în Valea Mărului.

Flăcăii din sat nu se mulțumeau cu distracția oferită la căminul cultural o dată pe săptămână și își potriveau socotelile astfel ca să poată participa și la balurile din satele vecine. Dacă sâmbăta dintotdeauna se dădea bal la Merișani, nu era un secret pentru nimeni că joia treceau peste râu în Valea Mărului, miercuri urcau pe firul potecii peste deal, prin pădure, ca să scurteze drumul, în Drăganu, marțea la Vâlcele sau Tutana și tot așa aproape noapte de noapte, dansul, sârba și strânsul în brațe al fetelor era un prilej de bune practici în respectul tradiției. Și tot în buna tradiție aproape nu era petrecere fără scandal.

Cele mai multe pricini nu erau, cum s-ar crede, mândruțele. Disputele se-ncingeau de cele mai multe ori de la capetele de horă, sau de la vreo comandă neonorată în timp de muzicanți. Nu puteai să fi fruntea la sârbă în sat străin, decât dacă te țineau curelele. Ceata, pregătită să-ți stea alături, cum simțea primejdia, se strângea ciorchine organizând ambuscada. Și tot atât de rapid la un semnal convenit îndeplinea comanda retragerii. Sub vălul întunericului pumnii se răreau, strălucirea amenințătoare a cuțitelor spintecând aerul băga frig în oase. Dar nu se ajungea decât rareori la înțepături ce presupuneau anchete și declarații în scris la miliție.

Urmăriți o vreme de la distanță de localnici, flăcăii se strigau în întuneric numărându-se, să nu fie rămas vreunul în pericol, încoclețat cu vreo mândră. Rar în peregrinările astea se lipea de grup și vreo fată. Poate doar dacă și-ar fi aflat în satul acela iubitul.

Cu Veronica lucrurile stăteau altfel. Toată săptămâna se ruga de Toma sau de nenicu' (frate-su Nicolae). Le intra în voie. Le turna apă să se spele dimineața goi până-n brâu, le spărgea în tigaie câte trei ouă ochiuri înainte să plece fiecare în treaba lui, le călca cu grijă după amiaza cămășile cu fierul încins, doar-doar o vor lua și pe ea seara cu ei la bal.

Nicu era mai ursuz după ce se întâmplase necazul cu prima soție. Povestea cu prima nevastă e mai complicată, la timpul ei am să încerc s-o descurc, dar nu sunt prea sigur că voi reuși. Oricum, după trei săptămâni de la nuntă, s-a întors acasă. Mintea lui mai

sucită nu-i stătea la baluri, pritocea alte planuri, alte plecări. Rar nimerea într-un bal și atunci mai mult de gura lui frate-su.

Toma îi ceda Veronichii, mai ales că ea se împrietenise cu Aurelia pe care Toma și-o alesese în inimă. Ele două își mai dezvăluiau de-ale fetelor, ca foste colege de clasă în ciclul gimnazial.

Cea mai mică dintre copii lui Tobârlan, rămăsese singura fată pe lângă casă cu gospodăria. Mița, cea mai mare, se stabilise în București, Gica în Pitești la nenea Gogu, după ce acesta se mutase din Micul Paris, părăsind viața aventuroasă, înțelegând că după război se scria altfel istorie și potrivindu-și pașii.

Gica, pragmatică, își vedea de viața ei hotărându-se să-și aleagă un partener instruit cu uniformă militară. I se părea a fi mai potrivit decât cel cu care își legănase un timp gândurile în barca proletară.

Ultima dintre fete, Lenuța, avea o viață trepidantă, crezând că poate juca rolul de femeie fatală să țină sub control cu frumusețea, rostul banilor și nemernicia bărbaților. O vreme a lucrat la APACA, dar a încercat și alte mici afaceri.

Rămas în sat, Ionel se însurase cu Aurica lui Dogaru, o fată mai bogată, parafând trăinicia căsătoriei cu cârciuma ei.

Ăștia erau toți opt. Frații. Autorul acestor schițe simte nevoia recapitulării pentru fixare. Sunt multe personaje. După vârstă, în ordine crescătore a Tobârlanilor să-i numărăm: Veroana, Gica, Toma, Leana, Nicu, Mița, Ionel și Gogu

*

Stăteam la masă neavând puterea să șterg din minte ochii Mariei. Nu realizam deplin ce se întâmplase, dar mă simțeam vinovat. Burtilă îmi făcea semne să tac din gură. Ce-aș fi răspuns mă întreb eu care nu știam să mint. Am avut noroc, tanti Veroana nu m-a întrebat. Atunci am scăpat, dar acum?

Stau singur la masă cu calculatorul în față și încerc să refac cu puținele mele date și cunoștințe directe, complicata carte a Tobârlanilor, încercând să nu scap nimic.

*

— Fă-mi un serviciu te rog Orvane, du-te la balaoacheșul cu vioara și zi-i să-i ardă un tango după ce se termină sârba, că mor aici pe loc dacă n-o strâng în brațe.

Când a simțit-o pe Veronica mlădiindu-se în brațele lui puternice, Petre realiză că potrivitul pașilor venea de la sine, de undeva din interior și nu-l mai trăgea înapoi, ca altădată când trebuia să fie atent și să ferească încălțările partenerei cu care dansa de parcă ar fi dus o luptă. Și vorba parcă se lega mai bine, curgea altfel în gura lui obișnuită cu sudalmele. Avea timbrul cald, plăcut auzului. Se mira singur descoperind surprins frazele pe care i le scria parcă cineva în minte și lui îi rămânea doar să le rostească pe gură. N-ar fi putut spune că le împrumutase dintr-o carte, căci la viața lui nu citise niciuna. Nu se omorâse nici cu cele de școală, reușind totuși să termine șapte clase.

*

— Veronico, ce găsiși tu la ăla de care nu te dezlipiși toată seara? Că doar n-oi avea de gând să ne bagi în neamul lui Menghel? Menghel ăsta trecuse mai demult dealul din Drăganu pe Valea Pribei. Era un văr de-al lui Petre ce se însurase cu o fată săracă pe Priba și-au turnat apoi o turmă de puradei care toată vara se încăierau, țipând desculți prin curte. Niciodată nu le-am știut numărul. Iarna, completându-și hainele unul de la altul, ieșeau în zăpadă la sanie doar câte doi. Veroana chicoti ștrengărește, neprecizând un răspuns.

— Îți promit eu că nu mai pupi în Drăganu la bal cu mine! o admonestă frate-su Nicu în drumul de întoarcere, spre dimineață, coborând dealul.

Drumul de întoarcere nu mai ținea poteca pe scurtătură. Era mai de ocol pe unde mergeau căruțele, e drept puține. Cărau

lemnele din pădure în direcții opuse spre cele două sate. Într-o porțiune de aproximativ o sută-două de metri, unde se tăiaseră masiv copacii, drumurile nici nu ajungeau să se întâlnească.

Oricum, în liziera pădurii era mai puțin periculos decât pieptiș pe poteca pe care veniseră. Noaptea, puteai ajunge lunecând ușor într-o râpă, neluând în considerație că nu era de colea nici să dai bot în bot cu vreo haită de lupi.

Fapt e că inima fetei parcă se strângea când se gândea la Petre. Mai dansase cu băieți în sat, dar pe aceștia îi cunoștea bine, îi învârtea pe degetul mic. Îi plăcea să-i perpelească. Petre părea altfel. Dintr-o bucată, ardea intens, simțeai că te poți frige nu doar de sentimentele, dar și de mânia lui aspră.

La următoarele întâlniri deveni posesiv. Îl punea la încercare; glumea cu conoscuții, explicându-i după aceea că firea ei e liberă și el nu are nici un drept exclusiv. E drept că atunci când ajungeau la sărut, parcă un fluid plăcut o traversa până-n vârful degetelor. Nu știa Petre trucurile șmecherești ale băieților de-o vârstă, dar sinceritatea contopirii și măsura sentimentului lucrau singure.

I-a cedat înainte de a-și fi pus pirostriile. Vara consuma ultimele zile în care cuptorul trebuia potolit ca pâinea să nu se ardă în țest. A strigat-o la poartă cu o voce nesigură. Inima Veronichi i-a pornit la vale de-a berbeleacul. A dat drumul un pic mai tare la difuzor și a ieșit din camera dinspre drum unde călca două cămăși pentru Toma. Mama Lina ațipise în dormitorul din spate, nu se simțea prea bine. Ele două erau singurele la ora nămiezii acasă. În poartă, îmbujorată, l-a mustrat pentru îndrăzneală.

— Dacă era tăticu acasă? Sunt sigură că a doua oară n-ai mai fi nimerit. Ce e cu tine? Sprâncenele i se încruntaseră, dar i se citea în voce plăcerea că îl revede.

— Am trecut dealul să merg la râu. N-am mai fost niciodată pe Argeșul vostru și nu știu cum să ajung. Pe cine era să întreb?

— Și cum ai nimerit la mine, de unde ai aflat unde stau? Se simțea mustrare în glas.

— Stai liniștită că n-am întrebat de tine. După ce am trecut islazul, când am intrat în Valea Pribei, m-am întâlnit cu o babă ce ținea drumul într-un băț. Intrând în vorbă, mi-a explicat unde stă Toma. Hai să mergem să facem o baie la râu! Ar fi mers, îi dădea inima brânci, dar cum s-o scoale să-i spună mamei Lina că abia adormise? Și fără voia ei!?... Dacă s-ar fi întâlnit cu cineva pe drum și ăsta îi scăpa lui „tăticu”că a văzut-o cu Petre?

— Du-te colo sub nuci! Sări pârleazul din gard și așteaptă-mă în poteca ce duce spre pădure. Nu se recunoștea cât de curajoasă putea să fie. Scrise un bilet pentru mama Lina, cu litere mari, când va fi să se trezească, explicându-i c-a plecat la râu cu Aurelia. (Petre trebuie să plătească pentru minciună...) Nu se făcea să lase fata singură. Se întâlnea cu Toma seara la bal și venise mai devreme de la Malu Vânăt. Știa că mama Lina o plăcuse tare pe Aurelia și ar fi dorit-o de noră.

Își puse repede șortul albastru în care făcea de-obicei baie la râu. Inima parcă stătea să-i sară din piept. Pe drum schimbară puține cuvinte, fiecare cu gândurile lui. Petre deveni iarăși împiedicat la vorbă. Ajunși în livada cu pruni, peste Priba, după ce trecură gârla, Veronica îl duse la un prun știut de ea, cu fructe mari, rotunde. Își umplură buzunarele și plecară mai departe.

Traversând șoseaua asfaltată, apoi calea ferată, au ajuns în drumul luncii pe lângă cimitir. Deja se vedea zăvoiul. Nu era drumul pe care obișnuia să treacă Tobârlan, atunci când părăsea coverga să-și cumpere din sat ulei sau pâine. Drumul lui era pe sub gară, în partea opusă, pe la fântâna de unde își luau apa de băut în ulcioare toți cei care lucrau în câmp.

În dreptul cimitirului, Veronica urmată de Petre, au luat-o la fugă de teamă și nu s-au mai oprit până în zăvoi. Dacă din spatele crucilor alea înșirate care abia de se zăreau dintre bălării ar fi sărit vreo capră, sau mai știu eu ce vietate fără suflet, să-i facă rău!?... Rar o lua prin fața cimitirului. În mod obișnuit folosea cealaltă cale pe la fântână, dar acum cu Petre... S-a temut să nu-i vadă cineva împreună. Era ora aia fierbinte când puțin probabil să se întâmple, dar paza bună...

Ajunși în tufișurile din zăvoi, în sfârșit li se dezlegară mâinile. S-au luat în brațe și s-au sărutat îndelung. Râul clipocea plăcut în albie, te îmbia la scaldă dar nu acela era locul nimerit. Prea aproape de drum, putea oricine să treacă întâmplător. Și nici în sus către podul de fier nu era bine. Acolo se strângeau mulți, apa era adâncă și te puteai îneca dacă nu știai bine să înoți.

— Petre, tu știi să înoți?

— N-am avut unde să-nvăț. Noi la Drăganu n-avem râu. Dar nu de apă mi-e frică mie când sunt cu tine! Îi revenise graiul.

— Bine, atunci am să te înec! Trecură râul pe celălalt mal printr-un vad pe care-l știa ea. În locul acela întins apa nu era mai sus de genunchi. Știa râul ca-n palmă, căci umblase cu vacile în paștere prin zăvoi cu frate-su Toma, taică-meu, pe firul apei, până ajungeau la covergă lui tata-mare. A ales să-l ducă la apa Vâlsanei pe Petre. Argeșul era prea mare și periculos. Parcă totuși n-ar fi vrut să-l înece. Dar n-o interesează, e treaba lui, va trebui să învețe să înoate. Toma, botezase în jocurile lor Vâlsanul, susținând că trupul acelei ape unduios și cald nu putea fi al unui bărbat.

— Data viitoare nu mai vin cu tine dacă nu ai învățat să înoți. Apa Vâlsanei fierbinte, liniștită, părea că nu se grăbește să se verse într-un Argeș impetuos. Trupurile li se împletiră până la urmă, ca cele ale unei perechi de îndrăgostiți în care Argeșul ca un vijoi sălbatec, dominator, o înlănțuia până când, contopiți, ceva mai la vale, se linișteau într-o curgere lină.

Și-au dezbrăcat hainele după un tufiș, ea rămânând într-o cămășuță scurtă. L-a luat de mână și au alergat împotriva cursului, stropindu-se, către o buturugă unde firul se strâmta și se închidea la culoare părând că apa va fi fost mai adâncă. Era mai adâncă, ajungându-i până peste pieptul care-i sălta sub cămașa subțire.

— Hai să te învăț să înoți! L-a ținut de mijloc. Petre avea un corp atletic, vânos, dar în apă neîndemânatic, se sprijinea de picioarele ei. O înconjurase cu mâna stângă de pulpă, iar cu cealaltă mână trăgea sub el apa, cum îl învățase. Ea și-ar fi desprins din strânsură piciorul, dar era așa de bine încât îl apropie și pe celălalt

strângându-i ușor mâna ca să nu alunece. Petre bătea cu picioarele, dar greutatea era prea mare și trupul se ducea ca bolovanul la fund, până ce apa îl acoperea cu totul. Ea se prăpădea de râs.

— Să mai facem o încercare. Poate îți vine mai ușor pluta pe spate. Te țin de mijloc. Ascultător se lăsă pe spate, însă cu grijă, să nu-i iasă catargul cumva deasupra. Într-o mișcare necontrolată Veronica lunecă peste el. El o strânse în brațe și căzură amândoi sub apă. Au stat îmbrățișați preț de câteva clipe și își dădură drumul zbătându-se să iasă fiecare la suprafață independent. Apoi el o luă în brațele lui puternice, o sărută pe gura ce așteptase destul, depunând-o ca pe un trofeu al unui înotător campion pe nisipul fierbinte din spatele tufișului.

Cămașa i se lipise de corp, trebuia scoasă. Și celelalte lucruri inutile căzură în nisip. După vârtejul sălbatec, condus de ea, trupurile contopite s-au potolit într-o curgere fără sfârșit.

*

Au făcut amândouă nunțile într-o duminică. Toma cu Aurelia și Veroana cu Petre. Cortul imens pentru acele timpuri l-au pus în curte. Doi frați în aceeași zi, nu e bine, vorbeau nuntașii care nici nu mai conta pentru care dintre miri veniseră la nuntă. Veniseră mulți. Toma era cel mai fericit. Nu simțea rana de sub braț. Nu avusese nimeni o mireasă atât de frumoasă ca el. Când s-au dus la dispensar pentru analize, dispensarul era în aceeași clădire cu căminul cultural unde se afla și stația lui de radioamplificare, doctorul Galibin l-a scos afară din cabinet pe Toma și i-a zis Aureliei:

— Măi fată, tu realizezi că Toma este bolnav și că rănile sale pe dedesubt îl usucă? Te-ai gândit bine de vrei să-l iei de bărbat? Eu nu-ți semnez certificatul până nu vii la mine cu maică-ta Păuna, să stau de vorbă cu ea.

— Domnule doctor, și un an dacă trăiește, eu tot mă mărit cu el! I-a răspuns scurt, fără dubii, Aurelia. L-a chemat și pe Toma

înăuntrul cabinetului. Ei doi mai vorbiseră, îl știa bine. Venea la pansat, îi curăța rana aceea care scotea afară magma vulcanului agitat de schijele rămase în interior. Chirurgii făcuseră totuși minuni, reușind să-i scoată cea mai mare parte din așchiile care-l ciuruiseră, dar mai era de lucru.

I-a privit lung, doi tineri frumoși, îi potrivise Dumnezeu, poate că era vrerea Lui. A semnat hârtia. Era un om bun Galibin, nu le-a mai spus nimic, strângându-le mâinile le-a dorit în sinea lui noroc.

*

Totdeauna am avut o reținere să întreb despre tata. Tot ce am de la el e o carte poștală scrisă pentru mine în clasa întâi, cu o zi înainte să moară, iar în bibliotecă, două cărți pe care își așezase caligrafic, aplecat spre stânga, numele. Una dintre ele cu coperți groase era *Istoria Partidului Comunist al URSS*. Cealaltă, *Codin*, a lui Panait Istrati. Fără relevanță titlurile, cu toate că m-am întrebat iritat ce căuta la tata acea istorie. Personal n-am citit-o și sincer cred că nici el, dar o am și acum căci păstrează pe prima pagină iscălitura lui. În cartea poștală mă ruga să am grijă de mama că el mai are un război de dus.

În rest, știu doar frânturi. Cele mai multe aflate de la țața care atunci când mă prindea în vacanță, fără să o întreb începea să-mi povestească. Mai puțin despre viața ei. În general avea un ochi critic și își forfeca frații. Despre tata numai de bine. Lucruri disparate, amestecate, care întregeau cât de cât, imaginea unui om puternic. Era greu de admis că s-ar fi putut lăsa doborât. A avut și țața un copil, dar n-a trăit. Am aflat asta foarte târziu. Ținea la mine ca la copilul ei.

Prima oară când mi-a venit în cap să scriu despre Tobârlani, am început cu țața. Am păstrat acele file neumblate, așa cum au ieșit atunci la prima mână.

Mița

Să încep cu fetița vioaie, codițe împletite, fundiță roșie, mâinile zburătăcite prin aer și privirea încrezătoare în clasă, străfulgerând cu o idee mai repede decât ceilalți școlari, ceața vreunei întrebări dificile ce cobora peste lume de la catedră? Sau s-o privesc direct pe scenă, în curtea școlii? O curte imensă. Undeva în dreapta din aleea principală pietruită a profesorilor, doi meșteri ridicaseră scena din blăni solide, luate cu împrumut de la gater. În stânga se întindea livada cu meri. (În livada aia peste zeci de ani m-am bătut eu cu un coleg, mai înalt decât mine, băiatul șefului gării, se mutase în școala noastră de curând. Țin minte, pentru că a fost singura bătaie adevărată din viața mea. Maria mi-a arătat un măr roșu pitit printre frunze. Chiar dacă se culeseseră merele, noi elevii, n-aveam voie să ne suim în pomi. Eu m-am urcat, dar mai repede decât mine nefericitul acela a scuturat mărul și fructul a căzut. Am sărit din pom direct în spatele lui și l-am doborât după care i-am dat un pumn în față. Sângele i-a țâșnit pe nări. Copiii strânseseră cercul în jurul nostru dar nu s-au băgat între noi. A apărut de nicăieri Gogu Ștefănescu, profesorul, ne-a despărțit. Și-a scos din buzunar o batistă și i-a dat-o s-o țină la nas ca să se oprească sângele. A mai venit o învățătoare, i l-a dat în primire și s-a întors către mine. Calm, fără să mă întrebe nimic m-a ridicat de urechi suspendându-mă în aer. Era un om falnic, cu pasul rar m-a purtat așa lungul drum până la cancelarie.)

Mița recita. Era o Cătălină firavă ce-și flutura cu simțiri, peste capetele părinților la serbarea de sfârșit de an, mărturisirea iubirii de Luceafăr, ținând la piept coronița pe care o dobândise și n-avea dreptul să i-o ia nimeni.

— Numai inimă-n ea, nodul ăsta de fată a lui Mitică! Măcar la serbare, satul strâns ciopor în curtea largă a școlii, era dispus să-i uite porecla lui tata-mare Tobârlan și acesta, în respectul general, își lipea palmele mari, apăsat, într-un pocnet greoi doar al lui, separat de restul aplauzelor, mustrându-se în sinea sa că o mai înjurase câteodată când se grăbea seara pe după deal și Mița încă nu terminase de muls toate vacile.

— Lasă că-i prinde bine și înjurătura că i se urcă la cap!

A uitat repede Mița clipele ei de glorie. I s-au luat și vacile, trecând în sarcina celei mai mici dintre surori, Veronica (Pe Mița, a mai mică o striga „țățica" și așa i-a rămas numele, sau „țața" când s-au mai pus anii). Taică-său Tobârlan, o trezea din pat din viul nopții, îi turna să se spele afară dintr-o oală de pământ, aplecată peste parmalâcul sălii, cu mânecile cămășii suflecate. Apa se stropșea peste brațele ei ce păreau subțiri, dar de fapt erau învârtoșate de muncă.

— Dă cu apă multă, nu-i purta de grijă, că e destulă-n fântână! N-o strecura, ține-o-n pumni și spală jegul de pe față că azi vin boierii de la București. De unde jeg? Că se linciurea toată ziua cu clăbucul de la săpunul de casă. Mama Lina punea în el busuioc și iasomie, special pentru cele patru surori.

— Măcar curată să fii și grijă cum vorbești! Doar când ești întrebată și să nu te-ntinzi cum ți-e obiceiul că mă faci de râs. O lua cu el la vilă în fiecare dimineață. Nu pe firul Văii Pribii, că era de ocol. Traversau drumul, din fața porții, pe sub nuc. Coroana uriașă a nucului trecea dincolo de jumătatea drumului. Dădeau capacul tăiat în gard la o parte, săreau peste un pârleaz în grădina Lucicăi și puneau capacul la loc. (Lucica era, de-o vârstă cu văr-meu Cornel, la rândul lui mai mare decât mine. Nu se născuse în vremea aia de care povestesc. Eu nici atât. Pe mama Lucicăi am

prins-o bolnavă, imobilizată la pat, n-am văzut-o la chip niciodată în copilăria mea. Iar taică-său, croitor, mojmondea toată ziua la Singerul lui. Îmi scapă acum numele celor bătrâni și nu am pe cine să întreb că s-au dus și ai mei. Impropriu zic „grădina Lucicăi”, dar cum să zic? Important e că știu bine drumul acela.)

Țineau latura stângă a gardului pe sub rândul de nuci. Gardul nu se închidea înspre pădure. Și chiar dacă, mai ales vulpile dădeau târcoale, n-aveau cum ajunge în spatele casei unde curtea de animale și păsări era împrejmuită și lătra câinele. Un câine mare ciobănesc. Treceau gârla Pribei într-un loc strâmt unde se culcaseră doi stejari. Apa era mare doar când ploua și se strângeau șuvoaiele de se umfla gârla cât un râu, amenințând să scoată puntea din rădăcini. Atunci trebuia s-o ia de ocol. (Eu n-am mai prins stejarii ăia. La o inundație, din cauza lor s-a făcut un baraj și apele au intrat în grădinile oamenilor. După ce s-au retras apele, au retezat puntea.)

Poteca după ce urcai, ținea dreaptă deasupra gârlei o porțiune printre copaci, până ieșeau într-o margine. Numai ce părăseau concertul matinal al cântăreților pădurii și, ieșind de sub bolta de stejari și fagi, se ivea soarele. În stânga, o livadă cu meri și pruni intra până în potecă. În dreapta, un aluniș tânăr își făcuse loc, intrând și el la rândul lui în pădure. Ne umpleam buzunarele cu alune aplecând crengile, direct din potecă.

—Hai, Mițo, că mai avem de treabă până vin boierii!

Tobârlan era un fel de administrator la vilă. Era chiar administratorul. Doar că nu dormea acolo. De dormit dormea Policrad. Acesta însă lăsase frâiele gospodăriei toate în mâinile lui tata-mare, el îmbrăcând oarecum, îndeletniciri boierești. Boier nu zic bine, e prea mult. Mai degrabă casier și paznic. Păstrând pentru sine să facă plățile celor care munceau pe moșie. Adus din oraș om de încredere, Policrad nu se pricepea într-ale pământului. Nu se băga nici la tocmeli, îi convenea ce-i zicea tata-mare. Cu socotelile, din când în când, se urca pe tren și le ducea la București. Când veneau boierii cu musafiri la vilă, preț de câteva zile, puneau țara la cale cu amândoi.

Chiar și după ce a venit democrația și s-a restricționat vila, lui Policrad i-au lăsat comuniștii două camere într-o clădire anexă, rămânându-i în continuare meseria de paznic. Vila era prea mare, departe de sat, boierii plecaseră din țară. Încă nu se hotărâseră comuniștii pe moment la ce s-o întrebuințeze. Tata-mare a trebuit să se despartă de serviciul lui bun, să-și facă alt rost. A cumpărat în luncă ceva pământuri, s-a judecat cu ferma care voia să le ocupe și aproape cât a trăi, le-a stăpânit transformându-le în grădină de zarzavat. E mult de povestit, o vom face trag nădejde dacă va fi timp.

Vila era așezată într-un luminiș înconjurat de trei părți de pădure. Un drum îngrijit dădea în șoseaua principală ce unea Piteștiul de Curtea de Argeș. Când eram copil, doar o porțiune de câteva sute de metri era asfaltată în Merișani, de la gară până la parcul unde stătea pe vremuri Lupeasca cu casele. Lipăiam, alergând cu picioarele goale pe șosea, când duceam vitele la păscut în luncă. Asfaltul frigea.

Am înțeles de la țața, Mița despre care povestesc, că acea porțiune se asfaltase din porunca regelui Carol al II-lea.

Nu sunt sigur dacă nu cumva fabulez, dar așa mi-a rămas în minte. Vorbe aruncate peste umăr, prinse din zbor. Când se oprea trenul în gară se așternea un covor de la scara vagonului, pentru ca încălțările elegante ale lui Carol să nu se umple de praf. Viguri întregi dintr-un covor roșu, dacă or fi fost cu adevărat și nu erau invenții, se derulau până-n spatele gării la șosea. Acolo alaiul urca în calești duse de caii ce galopau pe asfalt, țintuind aerul încărcat de mirosul de mere ce venea din livadă, până la parc.

Țin minte vag că pe Valea Boierească, într-o curte, sub o polată, am văzut și eu o caleașcă frumos încrustată, cu canapelele din piele. O zăreai dacă te uitai printre uluci. Se zice că era o caleașcă regală. Nu știu dacă era stricată, „interzisă" cred că e deja prea mult. Probabil nu s-a ajuns până acolo. Ce ținea de regalitate, trebuia șters din memorie. Murise vizitiul și nimeni n-a mai ieșit cu ea vreodată pe ulițele satului. După un timp s-a topit și acea imagine.

Șarete pe două roți au fost mai multe în sat până a venit colectivul și a luat toți caii. Ultima șaretă pe care am văzut-o eu, era a poștașului. Nu vreau să deviez de la subiect dar ar trebui să mă ocup și de parc. Să-l descriu cumva, să-l repun în drepturi sau să-l imaginez, căci eu l-am văzut când el se stricase lăsat în paragină de comuniști. Am s-o fac cu siguranță mai târziu. Copacii aliniați perfect mai puteau desena – în vegetația luxuriantă, întinsă anarhic din gardul viu, sălbăticit – vechea dispunere a aleilor. Se păstrase doar aleia principală până la scările monumentale ce urcau pe platoul curții largi, pietruite, întinsă între casele cu etaj ale Lupeștilor, ascunse privirii de copaci și de gardul zidit din cărămizi. Înalt de trei metri, cu o lățime de cel puțin o jumătate de metru, gardul înconjura pe câțiva kilometrii întregul parc.)

*

În dimineața asta Mița mai avea de șters în interiorul vilei oglinzile și praful de pe mobilele din lemn masiv, pe care de altfel ieri le mai ștersese o dată, dar trebuia ca totul să strălucească. Stăpânii aduceau cu ei musafiri de vază, un general care lucra în minister, cu soția și pe sora acesteia. Abia de terminase treaba și se privea mulțumită în apele limpezi ale oglinzii venețiene, uriașe, ce domina salonul de la etaj. O fetișcană îmbujorată la față, a cărei înălțime mică era ascunsă de supletea mijlocului încins cu bete peste fota brodată cu arnici și iia înflorată, o privea de pe malul celălalt al oglinzii. Îi ședea bine Miței în costumul de duminică. Fată de popi din Curtea de Argeș, mama-mare Lina păstra tradiția și-și trimitea copii la horă duminica în costum tradițional. În cinstea musafirilor a trebuit să se îmbrace deosebit și azi. Se pare că nu greșise, îi ședea bine țărăncuță.

Un claxon s-a auzit insistent pe drumul spre vilă intrând din șosea și agitația a sporit. Toată suflarea s-a adunat în câteva zeci de secunde, aliniindu-se în fața scărilor printre rondurile cu flori. Din cele două mașini au coborât cinci persoane adulte, doi domni, trei

doamne și trei copii. Mița s-a înclinat în fața boierilor și, toată numai zâmbet a luat copii de mână cerând îngăduința să-i plimbe și să culeagă cu ei alune. Taman se ruginiseră de câteva zile și aveau sâmburele copt.

— Ai grijă că sunt năzdrăvani. Să nu-și dea peste degete cu piatra când spargeți alunele. Iar când intrați în casă, să se spele pe mâini la cișmea.

Ziua aceea se pare că a schimbat viața Miței. Generalul a plăcut-o și i-a propus lui Mitică, nu-i știa porecla, să i-o dea la București fată în casă, de ajutor generălesei la călcat cămășile, să ducă și să aducă copii de la școală și, vor avea grijă să-i fie bine când s-o alege la casa ei. S-a gândit Tobârlan, nu-i de colea să ai o odraslă în București. Îl avea pe Gogu, dar nu puteai pune bază în el vagabond cum era. Și pe loc și-a dat încuviințarea de părinte.

Nu a fost grea viața în capitală. Cea mai importantă răspunderea o avea când lustruia cizmele generalului. Tare mulțumit era el când își căuta dimineața în bombeuri mustața. Pleca liniștit la minister. Era la locul ei și nici nu albise. Asta, nu? Datorită Miței!

Copiii au crescut repede, mergeau singuri la școală. Mița făcea cumpărături pentru casă în cartier. Cumpăra mai mult de la „Prăvălia lui Nae". Găsea acolo de toate. Vindea un flăcău chipeș înalt de două ori cât „dânsa". Ulterior a aflat că era de fapt proprietarul prăvăliei. Nu i-a displăcut nici „dânsului" fata care-și făcea drum la prăvălie pentru orice fleac, aproape în fiecare zi. (Nu i-am auzit niciodată pe cei doi în copilăria mea și mai târziu, tutuindu-se. „Dânsul", „dânsa", „dumnealui", „dumneaei", așa vorbeau unul despre celălalt.)

— Ia spune dumneata Mițo, nu ți-ar place să vinzi în prăvălie? I-ar fi plăcut, nimic de zis, dar era prea mică de înălțime și abia de s-ar fi zărit de după tejghea.

— Ia să vedem. Olteanul vânjos, a luat-o în brațe și a trecut-o dincolo. Cam avea dreptate „dânsa", a trebuit să recunoască. În ziua următoare, când a trimis-o generăleasa să cumpere cinci kile de crap proaspăt, adus de la Brăila, a încercat din nou. Toată noaptea

olteanul meșterise un grătar de lemn în jurul tejghelei. A ridicat-o în brațe peste tejghea și a trecut-o cu grijă dincolo. N-o mai privea de sus. Se înălțase. Cu grătarul era deja la nivelul lui. A profitat, nu mai era nimeni în prăvălie și a sărutat-o.

În sâmbăta din săptămâna următoare Nae a mers la general să o ceară de soție. Generalul l-a măsurat, cam înalt. Nu l-a întrebat decât unde a făcut armata. Olteanul i-a răspuns scurt:

— La cavalerie, să trăiți domnule general!

Se pare că răspunsul a fost bun și l-a chemat la București pe Mitică, era de grabă, începuse războiul.

— Dom' Mitică, dânsul și dânsa s-au căsătorit.

La buturugă

Scrisura mea în carte e ca lucrătura bunicii cu andrelele.

Bunica Păuna, cealaltă, din partea mamei, împletea ochiurile unu pe față două pe dos, sau trei pe față și unul aiurea cum îi dicta imaginația. Niciodată după vreun model anume. I se umplea inima de bucurie când mă privea cum îmi vine pulovărul la sfârșit. Mai trăgea un pic de mânecă, îndrepta gulerul, ridica ușor în sus pieptarul să facă o cută la mijloc, după care rostea:

— Ptiu, bată-te ce mult te-nălțași! Aproape că s-a dus toată lâna! Dar lâna nu se termina niciodată. Andrelele ei n-aveau stare și nu odihneau să împletească cu măiestrie un gând, o idee, o pată de culoare care să distingă lucrătura.

După moartea tatei, mama a trebuit să se desprindă de locurile în care parcă trecuse viitura și gârla Pribei umflată îi curmase toate bucuriile. Nu i-a spus nimeni să plece. Au înțeles cu toții și nu s-au opus. A fost mai greu să-i spună lui tata-mare.

— Aurico! Aveți grijă de voi!... și l-a podidit plânsul. N-aș fi crezut.

— Să-ți faci viața ta că ești tânără și să mi-l aduci pe Toma-n vacanțe, să-l văd cum crește. Mi-a rămas de atunci numele Toma, cum îi rămăsese lui, Tobârlan. Am plecat din cămăruța pe care ne-o pusese la dispoziție țața – dinainte ca tata să dărâme cele două odăi ale noastre de sub pătul și să meargă la operație – și ne-am mutat în Malu Vânăt, la bunica Păuna. Despre vremile acelea am mai scris în Dosarul Albaștrii.

Veneam de la școala din satul vecin, Brăteasca, am făcut acolo clasa treia și a patra, însoțit de cele mai multe ori de Titel și Maria. Până în clasa patra n-aș putea spune că aveam griji. Toate grijile se concentru pe umerii mamei. Titel se despărțea de noi în capul uliței. Locuia mai în deal. După ce mâncam și ne terminam temele, de obicei el ieșea primul în curte și striga de sus: „cu-cu", „cu-cu", atât cât se putea de cifrat. Eu răspunzând mai din vale la semnal: „var-vara", „var-vara".

Ne întâlneam să ne jucăm jocurile copilăriei. Maria auzea semnalul nostru și în cele mai multe rânduri ne însoțea. De la o vreme, în privirea ei lucea ceva, un licăr ce parcă-l mai văzusem... Într-o zi Maria a tras de mine să intru cu ea în casă, să-i arate maică-sii modelul meu de pulovăr. Am însoțit-o nebănuind nimic.

Casa curată, primitoare era goală. Părinții, plecați cu treabă la oraș, veneau pe seară. Desigur că Maria știa asta, se înroșise toată și vocea îi pierise. Eu, m-am repliat mai repede și curajos i-am propus să facem schimb de pulovere.

L-am scos întâi pe-al meu. Ea s-a întors cu spatele și înceată, abia de se mișca. Se dilatase timpul. Mi-am plimbat ușor mâinile amândouă pe sub pulovărul ei, să o ajut, până am simțit zbaterea hulubilor speriați luându-și zborul de pe prispă. Am apucat să i-l trag peste cap și s-a deschis brusc ușa.

Bunica venise în fugă, cu andrelele în mână ca să nu piardă ochiurile. Nu știu cine-i șoptise la ureche. Poate vreun hulub.

— Maria, ce frumoasă te-ai făcut! Hai să-ți iau măsurile să-ți tricotez și ție un pulovăr.

*

Ultima vară la Malu Vânăt e cu altă Marie. Toată viața m-au urmărit Mariile, dar se pare că n-au fost întru totul adevărate.

Argeșul unduia leneș căutând parcă malul mai înalt, să prindă și el puțină umbră. În spatele buturugii, nisipul se așezase într-un mod anume, astfel că pe o porțiune de câțiva metrii despărțea

cumva în două apele. Locul era vrăjit, căci în timp ce în dreapta râul se rostogolea ceva mai repede pe cursul știut, în stânga se alegea într-un ochi liniștit, ocolind și întorcându-se să privească spre locurile de unde venise.

Nu pricepem atunci la unsprezece ani, că apele puteau fi viclene. Nici ele n-aveau de unde să-și știe cursul. Izvorând din munte, sau strânse din ploi, curgeau la vale mereu altele, ocolind pietrele, suportând căldura, spălând picioarele țigăncilor ce-și jucau păturile zdrențuite, îmbibate de praf sau răcoreau potolind de sete caii înhămați la căruțe, înainte să treacă prin vad și toate cele. Doar duhul râului știa dinainte unde se grăbeau apele. Poate că și zilele mele aveau un duh.

Lăsasem în spate râpa ruptă în mal pe poteca pe care coboram din grădină și încă auzeam râsetele țigănușilor în locul lor de scaldă, la vijoi, unde apa destul de mare te rostogolea scoțându-te la suprafață ceva mai încolo. Încercasem și eu, nu știam să înot, dar nu-mi plăcea locul. De pe atunci din copilăria mea, la Malu Vânăt se purta frust spiritul de mai târziu de la Vama Veche. Și dacă vreuna dintre copile intra în apă ferindu-și trupul cu vreo cămășuță subțire, care oricum nu ascundea nimic, nu era de rușine, ci doar ca să mai înece din păduchi. Aveam pe mine pantaloni scurți de pânză încheiați sus cu un nasture mare alb și riscam să rămân fără ei în hohotele de râs ale țigăncușelor.

O luasem din coada vijoiului, de unul singur pe firul albiei aventurându-mă. Sfoara, sau apa, mă trăgeau către buturugă. Am zărit-o pe mal, întinsă la soare pe un cerșaf alb în costum de baie, ascunsă de tufișuri privirilor indiscrete ale celorlalți. Știam că în sat venise o bucureșteancă în vacanță. Mai mare decât mine, nu cu mult. M-a văzut și ea. Simțind că mă duce apa, mi-a strigat sa fiu atent la buturugă și m-a întrebat dacă știu să înot. Nu era greu de priceput.

Urcat pe dâmbul de nisip care împărțea râul, am ales apa ce părea liniștită unde se forma ochiul. Și-a strâns iute părul blond eliberându-și gâtul, și-a pus o casca roșie, și a sărit de pe mal. Mă

agățasem cu privirea de casca roșie dând neputincios din mâini. Liniștea mă acoperea ca o umbră, trăgându-mă în jos.

Când m-am trezit pe cearșaful alb, Maria de deasupra mea mă trăgea înapoi din apă, sărutându-mă. Își scosese casca. Părul mirosea a flori. Nasturele meu, sub ea, se descheiase ca din întâmplare. În următoarele zile m-a învățat, pe spate, pluta.

A fost singura Marie adevărată. Despre ea, bunica Păuna n-a avut timp să afle. I-a scăpat firul, i s-au încurcat ochiurile. Curând s-a prăpădit. Dumnezeu s-o odihnească! Mama nu mai avea alt sprijin și a trebuit să devin responsabil, cum îmi ceruse tata în singura lui scrisoare pe care o păstram într-o carte. Tânără, frumoasă, văduvă, mama părea o pradă ușoară, dar nu era așa. Când se simțea în pericol, când nu se mai putea, fără scandal, își cerea transferul. Mă mutam cu școala și eu după serviciul ei.

Tobârlanii? Îi întâlneam doar în vacanțe. Cele mai frumoase vacanțe erau la tanti Gica.

Gica

„— Eu, sunt două cu amândouă maică! Priveam nedumerit, încercând să traduc expresia care probabil voia să spună: „Nu aveți habar cât de a dracului am putut să fiu eu la viața mea! Așa mică de stat cum mă știți voi, nu m-a luat amețeala la înălțimi. Vârsta probabil lucrase pe dedesubt precum cari la statuia mătușei mele și, de la „comunista" cum o strigau prietenii în tinerețe când lua în piept dealul, devenise „morărița"din ultima parte a drumului când o iei la vale. Dar și atunci era vizitată de activiști de partid importanți, foști colegi sau înalți funcționari din minister, trimiși de Doncea, veniți în Argeș în vreo inspecție.

Pe lângă moara din Stolnici slujea Bambina, o țigancă bătrână. N-am mai văzut o femeie cu pielea atât de neagră, dar cinstită, curată și cumsecade. O primise la pachet democrația populară cu neamț cu tot, de la boierul ce deținuse înainte moara. Neamțul avea grijă de motor, un motor uriaș cât o locomotivă pe care îl mângâia cu un șomoiog de bumbac tot timpul. În camera mașinilor ai fi crezut că te afli pe o corabie, totul strălucea. Picătură de ulei nu se zărea pe dalele de ciment.

Bambina avea în grijă câțiva porci, curcani și gâște ce se hrăneau cu de-ale morii. Morărița renovase o anexă (ținea de moară, nu știu la ce folosise pe vremuri, dar a transformat-o într-o locuință confortabilă). Trăsese un gard de uluci înconjurând o curticică în care plantase flori. Orătăniile aveau locul lor și el împrejmuit, în curtea mare. La distanță ca să nu ajungă mirosul. Oricum căruțele

trăgeau de partea cealaltă, dincolo de clădirea morii. În plus, Bambina învârtea toate treburile casei, curățenia zilnică în trei camere și bucătăria.

Biroul unde era registrul cu socotelile uiumului, aparținea de drept – mătușă-mii. Când uneori se umplea casa de musafiri, în control, sau în trecere din prietenie, Bambina stătea la bucătărie trei zile legate și gătea feluri de bucate ce se topeau în gură. Nu se arăta cu față ei tuciurie petrecăreților. Masa o servea – tanti Gica singură, fără ajutoare.

Noi nepoții ne petreceam aici vacanțele, pe rând câte o săptămână, fără griji. Descoperind ascunzișuri și taine prin podul morii, pe scările și tunelele strâmte de scânduri cu multe ramificații, printre valțurile și sitele uriașe care cerneau făina. Abia așteptam să ajungem cu trenul la Stolnici să-i ținem companie verișoarei Melania. Numai dacă ea nu se afla în vreo tabără, sau la Râmnicu Vâlcea să viziteze rudele tatălui său.

Pe taică-său, ofițerul acela înalt, bine făcut, nu-l văzusem decât la moartea tatei. Stătea stingher în drumul tuturor, cu uniforma lui militară în curtea aia vie, plină de oameni triști care veniseră să-l petreacă pe tata la groapă.

— Ionele, ai venit și tu la Toma? Îl întrebă țața, dând drumul unui țipăt sfâșietor:

— Scoal Tomo, că uite a venit Ionel la tine! Și tata rămânea neclintit în coșciug, mirat și copleșit parcă de atâta puhoi de lume.

Nimeni nu m-a lămurit niciodată și nici eu nu am întrebat. Nu era greu de înțeles, divorțaseră, dacă pe verișoara mea Melania o chema Popescu, iar tanti Gica era Ionescu. Își reluase probabil numele de fată, dar când se întâlneau, tanti Gica se purta de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic.

Cu numele astea din neam am încă o problemă nerezolvată și ăi mai bătrâni n-au cum să mă ajute. Cei trei frați mai mari, Nicu, Ionel și Gogu, purtau numele de Sima, cum probabil s-a numit până la un anumit moment și tata-mare Tobârlan, dar el și-a schimbat numele între timp, nu știu de ce. Așa a decis el. (N-a putut să-și

schimbe și porecla. Aici trebuiau să decidă mai mulți. Nu ținea de el. Era mai greu.) Astfel că surorile, cele patru și tata, au primit numele de Ionescu.

Tobârlan, tata-mare, a avut opt copii vii după cum am mai spus.

Dar să revin la dualismul de la-nceput al mătușei mele morărița, încă neclar. Stătea pe scaun la mine acasă. Eram cu frate-meu Dan în jurul unei mese unde contau mai mulți cu paharele pline, dar, doar noi trei acaparasem discuția. Ceilalți ascultau curioși.

Nu era fanfaronadă, știam că mai exagerează uneori. (Rămâne de clarificat în paginile de mai târziu, în ce mod a trecut timpul și de ce eu în scena asta mă aflu la masă cu tanti-mea Gica și cu fratele meu Dan. El de unde apăruse?)

„— He-hei, sunt multe! O să scriu eu și cartea noastră cu toată viața în ea.

Complotasem cu frate-meu pe care școala îl făcuse istoric, dar pe care eu îl simțeam cu vână de prozator, s-o prindem în zi de poveste odată pe tanti-mea Gica, „comunista”, cea care în tinerețea ei ratase (nu știu dacă e cuvântul potrivit) măritișul cu Ceaușescu. Și iată că venise momentul.

Nu l-a plăcut pe ucenicul cizmar. Ea terminase croitoria de lux în Pitești. S-au întâlnit de câteva ori, au mers la film, era timid, a ținut-o de mână, dar n-a sărutat-o lipiți în întuneric. Gica i-a povestit lui Tanți, nevasta lui „nenea Gogu”, pe care frate-su ăl mare a dus-o ca mireasă la biserică târziu, abia la 60 de ani. A scutit o cheltuială unind ceremonia religioasă cu nunta de argint. Gica locuia în casa lor. Era ceva diferență de ani între ei. De fapt „nenea Gogu” a ținut-o la școală.

(Despre căsătoria religioasă a lui Tanți cu unchiu Gogu, altădată. O poveste homerică! Nu credeam, să-mi fi garantat cineva că nu vom ajunge în duminica aia la miliție. Pe ginere, administrator la pensie în CEAIR, blocul 7, fost șef în construcții mai nainte, și mai înainte, prim grefier la Curtea de Casație în București, cu

casă mare și bazin cu pești la curte pe Livezilor, în buricul târgului, îl cunoștea tot orașul. Orașul mic, toți așteptau evenimentul.

Și-a pus cortul de nuntă în fața blocului și întorși de la biserică, n-am plecat de la distracție până după miezul nopții. Neamul mare. Nepoții crescuseră. Și copiii lor. Nunta, cu dar. Ginerele și-a luat avânt, s-a urcat pe masă și în entuziasmul general a intonat cu glas tunător. Cântase în corul bisericii la Curtea de Argeș, înainte să fugă de la Școala normală, sărind peste gard noaptea la internatul de maici unde a „zăbovit"cu novicele, ascuns de năpăstuitele alea, câteva zile. Cânta fericit și eliberat de complexe:

— Oci ciorneia, o ci craci avea!... Iar noi nepoții îi făcem de zor urări de casă nouă și viitor fericit: „Și la anul și golanul!" Bietul de el! Singurul copil îi murise de mic. De atunci a rămas Tanți mai neajutorată.)

„— Cum spuneam, m-am sfătuit cu Tanți:

— Lasă golanul ăla că nu e de nasul tău! Am vorbit ieri cu Constantineasca (nevasta cizmarului în atelierul căruia lucra ca ucenic Ceaușescu). Nici pomeneală, nu vorbise. Ea n-a ieșit niciodată singură din casă. Gogu îi făcea toate cumpărăturile și o învățase să nu vorbească cu vecinele că e securitate cu ochii pe ei. Se temea să nu afle biata femeie despre oarece aventuri galante. Mai bine ședea toată ziua la bucătărie, își făcea rugăciuni și-l aștepta pe el cuminte, cu sarailie sau plăcinte. Doamne ce sarailie dumnezeiesc!

Dan mă tot înghiontea pe sub masă șoptindu-mi să dau drumul la un reportofon ceva, să înregistrez. Tanti Gica era în formă. De unde la mine tehnică de înregistrare? Nu eram dotat. Luasem deja un pix și încercam să notez pe sub masă într-o agendă, fragmente. Ce puteam prinde. Cu scrisul meu deformat nu eram sigur dacă voi descifra, mai târziu.

— Ia mai pune, Nelule, un pahar! (ăla eram eu. Câteodată Nelu, alteori Toma) Am pus.

— Să vă povestesc cum m-am dus la Mareșalul Antonescu. Am dat noroc cu paharele pline și ne-am pregătit să ascultăm.

„— Ionel și Nicu erau pe front, pontonieri. Gogu, ăl mai mare dintre frați, tot pe front șef tehnic la aviație. Toma, taică-tu, cel mai mic dintre băieți, pe front la transmisiuni. Tăticu, (Tobârlan) luat cu boii din curte cu căruță cu tot, căra alimentele printre gloanțele rătăcite la un kilometru în spatele frontului. Noi, fetele, patru zălude, rămăsesem cu mămica acasă: țață-ta Mița, Veronica, Lenuța si eu. Toate crude. (Mi se întâmplă și mie câteodată furat de pix să pun rime în text.) Venit intr-o permisie și văzându-ne neajutorate, Gogu, speriat parcă de propriul lui gând, în uniforma de ofițer, mi-a zis:

— Eu n-am timp. Trebuie să mă întorc pe front. Tu de duci mai întâi la madama lui Antonescu, la casa aia mare din gura Trivăii, o știi că ți-am arătat-o. Te descurci. Nu pleci de acolo până nu dă telefon mareșalului și auzi tu cu urechile tale: „Vezi că vine o fată la tine într-o problemă! ...” Și pleci la București. Măcar unul din noi să se întoarcă acasă, că așa nu se mai poate!

Și m-am dus la Antonescu, mamă! Întâi la „madama”. Au vorbit la telefon. Țărăncuță, curat îmbrăcată, Mareșalul m-a luat în brațe, m-a pupat, aveam cred 16 ani și i-am povestit. În șapte zile tăticu a venit acasă la Merișani. Pe unde-o fi venit din Moldova, de la Podul Iloaiei cu căruța cu boi, nu pot să știu... Niște boi vineți cu coarne uriașe.

— I-am prins și eu când eram copil. N-am mai văzut asemenea coarne, groase, mari, cât brațele unui voinic. Pe unul îl chema Priam, celălalt nu mai știu ...

— Vânătu. Au trăit mult mamă, i-a luat colectivul. Când l-am văzut pe tăticu intrat în curte, am izbucnit în plâns și mândră i-am zis: „Tăticule, eu te-am adus!”... M-a luat în brațe.

— Biserica mă-tii!... Tu ai să ajungi bine când vei fi mare!”

Nilă

— Măi Nilă, tu cand ți-ai luat nevastă, ce-ai vrut să aibă în primul rând?

— Să aibă beci, mă Orvane, să aibă beci cu butoaie aliniate doagă lângă doagă sub pământ, unde vinul să sporovoiască în taină și să pună la cale vremurile.

— Și tu ce-ai avut de dat la schimb?

— Nasul, băi Orvane, nasul că așa mare cum îl vezi simte de la o poștă buchetul fin al licorii dar și buzunarul chefliilor și nu pot greși când dau cep după rang vasului ce se potrivește. Uite de exemplu mă uit la tine pârlit cum te afli și știu că n-ai nici un sfanț să plătești pe datorie litroașca asta de drojdie ce-și trage sufletul în paharul de dinainte-ți. Gata să-și dea obștescul sfârșit. Da poți să fi sigur că alta nu-ți torn în vintre să te văd că pleznești. Nu stric eu bunăciune de fată mare sticlă nencercată pe-un tăciune stins. (Păstra în rezervă și cealaltă vorbă: „Suflet neîncercat pe puturosul tău de rahat!”. Depinde cine-i stătea în față.)

Avea un nas dotat Nilă, drept e că și ceilalți trei frați, Toma, Gogu și Nicu nu se dădeau dinapoi. Doar că al lui era roșu, scorburos, aducea cu două cuiburi de rândunică lipite de streașină cu gura-n jos. Pe acolo simțurile lui slobozite să cerceteze lumea, se-ntorceau la puii ce așteptau cu ciocurile căscate.

Se însurase cu tanti Aurica, fata lui Petre Dogaru, făcând pasul de pe Valea Pribei, dintre ăi săraci, pe Valea Țigăncii. După clădirea școlii, treceai gârla pe punte (altă gârlă ce se întâlnea cu gârla Pribei,

despre care-am vorbit, doar în apele Argeșului) și o uliță se lăsa în stânga, înainte de Valea Boerească ce începea cu casele Lupeștii și continua cu biserica. Căruțele și vitele treceau direct prin gârlă.

Unchiul Ionel, Nilă cum îl știa lumea era vecin cu Morărescu și Ghinea, închiaburiții ce se aleseseră ca uleiul, înălțându-și întâi gardurile și abia mai apoi casele să nu se vadă din drum. Oameni gospodari altfel. Nopțile și le petrecea la Morărescu, când nu-i avea clienți la cârciumă. Încingeau partide lungi de poker cu al lui Ghinea, popa Gheorghe, Aldescu sau Gogu Stefănescu, profesorul. Acolo au pus bazele cuibului și s-au auzit prima dată cântecele legionare în Merișani. Timpul se scurgea plăcut și previzibil, dar viața și vremurile aveau să se complice curând.

Nu puteai chema înapoi timpurile de glorie când cuibul legionar „Gloria”(numele cuibului l-am descoperit în arhiva CNSAS), se strângea la Nilă în cârciumă și petreceau până dimineața, crezând că scriu istoria. Și Nicolae, frati-său, în uniforma lui verde de comandant cu diagonală și pistol la șold, cum s-o fi simțit el mai târziu când comuniștii l-au hăituit? El ce umblase, adevărat, scurtă vreme, pe cai mari. (A fost înaintat în grad de comandant din 4 septembrie 1940, când Legiunea s-a unit cu Ion Antonescu, odată cu formarea Statului Național Legionar și până la Rebeliunea Legionară din 21-23 ianuarie 1941, lovitura de stat eșuată organizată împotriva lui Antonescu și a armatei. (Hăituit pe dracu! Cu cât pătrund mai adânc să cercetez acea perioadă tulbure, constat ciudate apropieri și legături obscure care se întrepătrund. Nisipurile sunt mișcătoare și puține punctele de reper, chipurile în care poți avea încredere.)

Când Nicolae cu camarazii din sat a plecat spre Pitești să participe la Rebeliune, Ionel a rămas la cârciumă. Aștepta niște negustori de vinuri să-i aducă marfă. Aveau de sărbătorit dacă reușeau planurile. Poate că asta l-a salvat. Dacă ar fi fost lângă Nicu cine știe ce l-ar fi sfătuit. Așa l-a lăsat singur. Taciturn și introvertit, cu o doză de lașitate în el, când a văzut nebunia de pe străzi și armata organizată să riposteze, tunurile îndreptate către prefectură unde se afla centrul lor de comandă în frunte cu

prefectul legionar, i s-a năruit entuziasmul. Nu mai era vorba de un simplu marș întraripat de cântecele pe versurile lui Radu Gyr și muzica lui Ion Mânzatu. De după obloanele trase pândea moartea.

Și-a adus aminte și de tânăra lui nevastă, avea niște îndoieli. Discutând cu camarazii, după prima zi, nu le făcuse nimeni prezența poate doar Siguranța Statului la adăpostul nopții s-au strecurat către gară și au plecat acasă.

Acasă îndoielile i s-au confirmat. A scos pistolul din tocul de la șold pentru prima oară în viața lui și l-a îndreptat spre Ioana. Mai puternică, lașitatea i-a îndoit brațul slobozind glonțul către picior. Plângând i-a bandajat piciorul. Apoi l-a chemat martor pe doctorul Galibin și în bună înțelegere, iertându-se unul pe altul au convenit divorțul.

*

Trei fete a avut Nilă, verișoarele mele. Potrivite cu vorba „ce naște din pisică". Umblau cu nasul pe sus. Ni se părea nouă, ăstora de pe Priba, mai sărăntoci. Rar ne vorbeam. Ne știam de rude și atât. Nevoia mi-a arătat mai târziu că aparența aproape întotdeauna înșeală. S-a întâmplat în vâltorile vieții, Lucica, cea mai mică dintre fetele lui Nilă, să se dovedească de toată isprava, ca asistentă șefă la Spitalul Județean pe secția unde au treabă femeile. De la nevastă-mea am cunoscut-o mai bine pe Lucica, ea mijlocind, desigur nu degeaba, corect ca între neamuri, împăcarea dintre legea lui Ceaușescu, doctorul ginecolog și Dumnezeu.

Târziu, pe la optzeci de ani, Nilă și-a pierdut din facultăți, dar era cuminte. Nu trebuia să lași poarta descuiată. Scăpat în drum, picioarele îl duceau singure pe Priba, către casa bătrânească dărâmată demult.

— Săru'mâna unchiule!

— Tu ești Tomo? Bată-te să te bată, n-ai mai trecut pe la cârciumă. Și nici tăticu'. Mă duc să văd ce e cu el, sau o fi în luncă? La Dumitra nu e că am bătut în poartă și n-a răspuns nimeni.

Avea dreptate, casa Dumitrei era părăsită de ani buni. Tatamare Tobârlan, ca și taică-meu Toma (tata era Toma, nu eu), se mutaseră definitiv în luncă la cimitir. Și în cârciuma lui care nu mai exista de mult, intrau doar în gând neamurile. Comuniștii i-o luaseră punând pe roate afacerea statului, MAT-ul.

Păcatele vechi nu se uită ușor. S-au gândit ei că trebuiau păstrate. Ba se pare, cu cât sărăcea lumea după ce venise colectivul, erau cultivate intensiv. Satul bea și mai mult și mai prost. Se stricaseră și femeile. N-ai fi văzut picior de femeie la Nilă în curte. Acu e adevărat că și Aurica s-ar fi uitat strâmb.

Comuniștii construiseră la șosea, lângă gară, o clădire nouă de cărămidă. Jumătate din ea au făcut-o Magazin general. Acolo intra de obicei lume puțină, cam o dată la săptămână fiecare, după gaz, zahăr, ulei și marmeladă. Cealaltă jumătate de clădire, MAT-ul, era mereu plină. Se intra zilnic la MAT. Venea țața Maria Smioarții, Dumnezeu s-o ierte, de pe Valea Pribii și-l întreba pe Moldoveanu ăl de vindea la tejghea. Era chiar moldovean și ca neam și ca nume:

— Moldovene, omul meu trecu?

— A fost, țață Mario. A plecat de cinci minute.

— Ia spune el ce bău?

— Păi o litră de țuică...

— Atunci dă-mi și mie o jumate, hai iute să-l prind din urmă! Nu pleca până nu golea sticla toată Smioarța și-o punea goală în straiță. De ce s-o lase pe masă că era plătită.

— Tomo, să treci într-o zi pe la mine că am adus un butoi cu vin roșu de la Sâmburești. Unchiul Nilă își continua drumul pe vale. Eu cu o sacoșă încărcată de țața cu de toate, mergeam către gară. Se terminase vacanța. La fântână în dreptul lui Cioc, cu un băț în mână, cocoșată de tot, dar vioaie, tanti Aurica se grăbea să-l prindă din urmă pe Nilă. Când ridică spre mine capul stricând unghiul perfect de nouăzeci de grade și transformându-și corpul într-o linie în zig zag, mă bombardă cu un potop de vorbe:

— Ptiu, Nelule ce mare te făcuși! Pe unchi'tu Ionel l-ai văz't?... Ce ți-a dat acolo Mița? Pe la mine de ce nu treci niciodată, că om

avea și noi să-ți umplem sacoșa cu ceva. Maică-ta Aurica e bine? Ce face s-a măritat? Ea de ce nu mai vine să-i aprindă o lumânare lui Toma la biserică?

N-am apucat să-i răspund.

— Mă grăbesc să nu-l încaiere pe ăsta bătrânu' vreun câine. L-ai văzut că e dus! Și făcu un semn învârtind mâna cum ai răsuci un bec deasupra capului. Să vii o dată și pe la noi.

Unghiul drept se refăcu în mișcare, pendulând alături bățul înalt ținut de mijloc. Ajuns în dreptul lui Petrică Iliescu, singura gospodărie înstărită de pe Priba, continuam să mă minunez, cât se micșoraseră casele față de cum le știam eu copil.

Cutia cu chibrituri

Coexistă pașnic în mine, două lumi. Nu vestul și estul. Nici lumea de la țară, din Merișani și cea din oraș, de care nu v-am spus aproape nimic. Nici lumea reală și lumea din vis... N-are treabă nici cu lumea literaturii, deși rostirea în versuri când scriu proză, uneori ar putea genera oarece confuzii. E lumea Tobârlanilor, specială, dar nu opusă. Cumva geamănă cu lumea celorlalți.

Cu ochii în sus pe tăpșanul de peste Priba, în marginea pădurii, copil, urmărind pasărea de oțel ce mă străfulgera până-n adâncurile ființei mele, alergam rostind spontan ruga fierbinte în cuvintele acelea auzite la partenerii de joacă mai mari. Păzeam împreună cu vără-meu Cornel și Maria (o Marie, mereu alta, care îmi urmărește destinul) caprele și vitele. Caprele erau ale Mariei și vitele ale noastre, neînțelegând pe moment de ce ei doi nu mă însoțeau și alergau în direcția opusă, pierzându-se în tufișuri:

„Avion cu motor, ia-mă și pe mine-n zbor!".

Și nu mă lua. Nu ținea cont de dorința mea. Curând apăreau din pădure cei doi, strălucind. Susțineau că zburaseră deja un tur. Povesteau cu însuflețire cum toate ceasurile într-un anumit moment înțepeniseră în carlingă. Noroc că pilotul nu și-a pierdut firea.

Uimirea mea tâmpă se oglindea neîncrezătoare în ochii Mariei, eram prea mic. Maria s-a așezat în iarbă și mi-a făcu semn să mă apropii. M-a tras în jos și mi-a pus capul în poala ei, după care cu o voce din altă lume începu să depene o poveste. Știa atât de multe povești! Și când Făt-Frumos dădea de pământ a treia oară cu zmeul,

odată se punea cortina trăgându-și fusta peste capul meu. Stăteam acolo ascuns. Trebuia să număr până la 100. În timpul ăsta ea devenea zână și pleca la izvor să aducă stropi de apă vie pentru Făt Frumos. Nu era deloc neplăcut acolo. Pielea ei albă era moale, pulpele i se deschideau și mă strângeau cu genunchii ușor ridicați. La un moment dat strânsura slăbise, un colț al stambei se ridicase puțin, soarele pătrunsese pe dedesupt și cu coada ochiului l-am zărit pe Cornel în umbră. Aplecat deasupra Mariei o săruta prelung. M-am oprit din numărătoare. Cinzeci și cinci... cifra care a întrerupt șirul numerelor. Maria s-a desprins împingându-l pe Cornel. Mi-a dat drumul depărtându-și genunchii și s-a acoperit din nou cu fusta. Buzele ei rămăseseră umede.

— I-a fost sete lui Cornel și l-am lăsat să soarbă el picăturile fermecate. Eu mă bosumflasem cu figura răvășită. Vedeam deja zmeul răpunându-l pe Făt-Frumos. Nu m-au mai luat cu ei până în ziua când era gata-gata să dau foc la casă.

*

Vara se terminase. În curte la Cornel străjuia o căpiță mare de fân cât căciula lui Dumnezeu. Aveam în mână cutia cu chibrituri pe care mi-o lăsase în păstrare să nu-i sune în buzunar și să-l audă tanti Leana care începuse să-l bănuie. Ținea in casă câteva țigări ascunse. Drăcoaica de Maria îl spurcase și la tutun, iar acum îl aștepta peste gârlă cu caprele. Semnalul sonor, un țiuit înalt și drept, cu un singur ocol scurt ce se dorea ca un tril de pasăre mai ciudat, venise deja dinspre pădure. Cornel zăbovise mai mult înăuntru. Se pare că nu reușise să găsească momentul prielnic să-și strecoare țigările.

Am aprins un chibrit în mijlocul căpiței, după ce smulsesem o pală de fân, făcând o gaură destul de mare. Căpița era mai înaltă de cinci șase ori cât mine. Îmi încălzeam mâinile, flăcărui albastre, vioaie, se cățărau jucăuș. Pala de fân de la picioarele mele era gata pregătită să înăbușe focul. L-am mai lăsat o clipă, flăcările se

cățărau ca niște șerpi luminoși. Când am pus fânul deasupra focului, stăpân pe mine, a pornit vâlvătatia. Cornel a văzut și a țipat de pe sală. Treceau pe drum niște oameni, au sărit să ajute. De peste drum, băieții lui Menghel au adus furci. Tanti Leana a leșinat în scară. O țigancă, nu știu de unde apăruse, mai veneau pe uliță să vândă linguri de lemn, o uda cu apă.

Realizând în sfârșit dezastrul, după minute de buimăceală, am sărit peste fânul negru împrăștiat prin curte ce fumega încă. Ieșind în drum nu m-am oprit din alergătură decât pe vale. Cornel s-a ținut o vreme după mine, dar nu m-a ajuns. Tata nu dărâmase camerele de sub pătul. Cu inima ce se zbătea să iasă din piept, am încuiat ușa.

Focul se putea întinde din casă în casă și putea cuprinde satul întreg. Așteptam țipetele care să anunțe prăpădul. Norocul a fost că vântul s-a uitat adormit peste Priba, poate sub picioarele Mariei. Mă ghemuisem sub masă. Nu mă mișcasem de acolo când au ajuns împreună spre seară mama și tata. Mama țipa prin fereastră ca să-i deschid c-o să-mi rupă urechile. Eu le înfundasem și le țineam strâns în mâini.

— Lasă-l tu, cu mine are să vorbească, nu vezi cât de speriat e? Vocea tatei liniștită mi-a cerut să-i deschid, promițându-mi că nimeni nu mă va atinge. Doar și el, parcă în oglindă, când era ca mine, gata-gata să aprindă casa lui tata-mare. Se pare că asta vine din neam.

Consemnări din agendă

„— N-am intrat în școală decât pe bănci mamă! Al dracului copil am fost. Toate prostiile din lume eu le făceam. Mult ținea la mine taică-tu, pentru mine a bătut-o pe fata directorului Diaconu. Acum pot să recunosc, nu eu am avut atunci dreptate. Nu mai țin minte din ce ne luasem. Era gata să-l dea afară din școală, dar Diaconu era prieten cu tăticu. Școala, maică, nu era ca acum. Toma a scăpat cu cinci la purtare, dar n-a scăpat de ce îl aștepta acasă.

— Cristoșii mă-tii! Puteai să-i aliniezi pe toți la rând, toată școala și mici și mari dacă te mâncau palmele, dar cum mă să dai într-o fată!?

„—Bănuțule, să nu te superi că așă ți-am zis de prima dată când te-am văzut în brațele Aureliei și mi l-a prezentat pe taică-tu. Bănuțu-Dănuțu. Maică, frumos era Virgil și-l prindea haina de ofițer ca pe Ionel al meu, că și ăla al dracului așa mi-a sucit mințile. Bănuțu-Dănuțu, aprinde mamă o țigară și mai pune-mi un pahar că m-am încins. Eu i-am aprins țigara, iar Dan i-a turnat în pahar

„—Parcă îl văd pe taică-tu cum stătea drept și-i înfrunta privirea turbată. A căzut din pumni. Îl omora tăticu dacă mai stătea în picioare.

*

„—M-am dus după taică-tu pe front și l-am adus de dincolo de Biserica Neagră, dintr-un spital de campanie, când a fost rănit.

Aurelia venise și ea cu mine. Mult s-au iubit ei doi. Încă nu se măritase cu el, nu că ar fi fost prea tânără, dar îi oprise războiul. L-am găsit în podul vagonului plin cu răniți, printre gemete. (Aici tanti Gica m-a pierdut puțin, cum adică în podul vagonului? Îmi închipui că în vagoanele alea cu răniți care se întorceau de pe front, mai făcuseră un etaj deasupra din blăni, ca să încapă mai mulți. N-am întrebat-o, n-am vrut s-o întrerup.)

„— Patru schije în plămâni și unsprezece în torace. A căzut o bombă în mijlocul lor. Transmisioniștii pe front își făceau meseria în grup. Strânși în jurul stațiilor. Câțiva au zburat să transmită din cer, alții s-au camuflat îngropându-se în pământ, el a rămas secerat pe marginea gropii. A făcut șapte operații succesive. Se vindecase oarecum. Îi rămăsese o schijă printre vertebre și cele patru din plămâni. Clonțul ăla a intrat prin umăr și a explodat în corp. Chiar și ultima operație reușise. Era de Paști că i-am dus ouă roșii. Noaptea am vorbit cu profesorul Cărpinișteanu la Spitalul Cantacuzino, în București lângă Fabrica de chibrituri. Când s-a trezit Toma, la reanimare, m-a luat de braț și nu mai voia să-mi dea drumul, nu pot să-l uit:

— Gico dragă, dacă până mâine la ora zece nu mă piș, mor.

„—N-au prevăzut blocajul. Păi ce, era atunci în 55 medicina ca acum? Rinichii ca rinichii. Se infectaseră din cauza fisurii.

A mai cerut un pahar cu apă. L-a băut.

„— Să-ți spun de țața, c-a venit vorba ieri la telefon. (Așa era. Cu o zi înainte când am invitat-o pe la noi, dintr-una într-alta, tanti Gica a scăpat ceva despre primul bărbat. Inițial am crezut că n-am înțeles eu bine. În viața ei, mă puteam aștepta să fie mai mulți bărbați, dar la țața?) „Lasă că îți povestesc eu atunci când ne vedem mâine." Venise momentul. Ascultam cu interes. Scrisesem deja capitolul despre Mița în carte.

„— Jidan mamă, asta era. Cu prăvălie. Abia pe urmă l-a cunoscut pe Nae, olteanul pe care-l știți voi. Nae era zarzavagiu. Mai vindea el și pește proaspăt (i-l aduceau niște cunoștințe de la Brăila). Avea tarabă și un fel de prăvălie mai mică unde mai mult depozita

marfa. Sicomet ăsta, primul soț al țaței era bătrân. Ținea o prăvălie mare, adevărată. Cam ciudat așa el! Însurat cu trei neveste. Țața era cea mai tânără. Am dormit o dată la ei. Înșirați, într-un pat imens, unul lângă altul, fiecare cu plapuma lui.

„— Nu știu dacă a fost bine pentru ea. Fiind cea mai mare dintre surori a ținut să se sacrifice. Păi când venea Mița din București în Merișani, aducea fel de fel de rochii elegante, genți, pantofi. Toți primeam câte o bucurie. Ea a plecat de mică în casă la Generalul Diamandi sau Diamandescu nu mai știu exact numele. Nu cred că el a împins-o să se căsătorească. Tot ce știu e că la primul bombardament, aproape de 90 de ani, Sicomet s-a speriat rău și a murit de inimă.

După înmormântare, Mița s-a mutat temporar la Gogu cu tot ce i s-a cuvenit la împărțeala dintre neveste. N-aveau cum să cheme neamurile, era război, oricum Sicomet nu mai avea pe nimeni în țară. Nu mult după aceea s-a înțeles cu Nae. S-au căsătorit și au plecat din București făcându-și casă în Merișani, mai mult din agoniseala ei. Casa a făcut-o împreună cu Lenuța. De aici înainte lucrurile vă sunt cunoscute.

Cu adevărat, abia de aici ne erau cunoscute, dar eu ce mă fac cu capitolul scris în carte?

— I-a citește-mi și mie ce-ai scris.

I-am citit, a ascultat, a conchis:

— E bine așa cum ai scris tu. Biata țața n-a vrut să se știe niciodată despre jidan în Merișani.

*

— Da unchiu' Gogu, cel mai mare dintre frați, prin care cercuri s-a învârtit?

— Lăsați-o mă să-și mănânce măcar friptura! Tanti Gica, derbedeii ăștia amândoi mănâncă și beau când ascultă, ce le pasă. Dă-le o pauză, mănâncă și mata. Asta era nevastă-mea, mai venea

din bucătărie din când în când să tragă cu urechea la secretele Tobârlanilor.

— Mâncarea e fudulie mamă, băutură să fie, că ea îți aduce în viață farmecul. Și întinzând mâna, atinse un pahar cu vin care se rostogoli de pe masă.

— Gata, s-a spart! Pezevenchiul! I s-a uscase gâtlejul, dragul de el! Îi era sete lui nenea Gogu. Las' că împielițatul nu stă nici acolo fără femei și alcool.

Am schimbat fața de masă și am trecut mai departe la următorul capitol.

Gogu

„— Unchi-tu Gogu a fost om umblat, mamă. Era prim grefier la Curtea de Casație. A făcut școala, parte din ea la Curtea de Argeș. Fugit la București, stătea într-o cameră cu Constantin Drăgan, ăla care a ajuns mai târziu mare. Foarte mare. (Nu-mi era clar care, cel ajuns în Comitetul Central, sau marele afacerist, istoricul? O întreb altădată.)

„—Tăticu se împăcase cu gândul. Gogu îi semăna leit, n-aveai cum să-i impui ceva. Nu-l mai puteai întoarce de pe drumul lui. Acceptase situația simțindu-l că știe ce face. Practic, financiar, i-a susținut o vreme pe amândoi. Și pe el și pe Costică. Îi îmbrăca, îi încălța. Erau mai apropiați ca frații, ăștia doi. Încă unul în plus, ce mai conta. A stat și tăticu o vreme în București. Nu mă întrebați ce învârtea pe-acolo. Nu mai erau țânci. Cum să-i strunești? Cum să-i supraveghezi? Gata-gata să dea nas în nas cu ei o dată, la Crucea de piatră.

„—Rostul lui Gogu în amănunt n-am de unde să-l știu. Eu am stat la el după ce s-a mutat la Pitești. Terminase de mult cu învățătura, avea servici. În timpurile alea tulburi, la aspirațiile lui, la cheltuielile lui... Să fi făcut politică legionară, greu de zis. Apoi a venit războiul.

„— Nu cred sincer, văd că insiști, ca în mintea lui unchi-tu Gogu, pe lângă aventurile galante, să aibă loc și alte însuflețiri. Știu unde bați. Dacă te duci la CNSAS, la arhivă poate găsești ceva...

„— Poate că Nicu, sau prietenul lui Costică, avea și el înclinații legionare (m-am dumirit, e vorba despre istoric!) or fi încercat să-l convingă, dar dacă nu s-a convins singur, sunt sigură că nu l-au tras. El știa să trăiască și să aprecieze frumusețea și vițelul gras. Iar Micul Paris, Slavă Domnului, oferea destul...

„— Viața i-a despărțit. A început războiul. Șapte ani a stat pe front. A avut servici bun și pe front. Băiat deștept, șef tehnic la aviație. Avea un cap, fi-i-ar capu-al dracului, dar a fost un curvar.

— Unchiu Gogu curvar?...

„— Dac-ați știi voi! Nu i-a ajuns Bucureștiul, a plecat cu Sandu Leră, un prieten, fost prefect în Transnistria la Ovidiopol, undeva pe lângă Odesa. Atunci aveau bani, cu toate rusoaicele după ei. De acolo a adus „ociciornaia oci craci avea...” de ne spărgea urechile când lua un pahar în plus și începea să ne povestească. Și tot de acolo i-a cumpărat și servieta aia de piele lui tăticu. Avea har la povești. Țineți minte că îl apucase și la nunta lui de pomină.

„— Mamă, Dănuț, tu nu știi, a avut o nevastă extraordinar de frumoasă. Lenuța noastră și cu Tanți. Amândouă. Noi ăstelalte am fost mai urâte, dar am avut sufletul și dacă gândești așa că ești om cu carte, nu vezi frumusețea, dar vezi sufletul care te face mai frumos decât tot ce e pe lumea asta.

„— Nenea Gogu știe c-a trăit și a iubit. Eu le-am cunoscut pe toate, mă rog, la Pitești, cele mai multe că eram confidenta lui. Odată l-am văzut cu Pușa, nevasta unuia, era săracu în pușcărie, avocatul Ion Gheorghe. Frumoasă femeie și asta! S-au dus la ea mai mulți, ca să joace poker ziceau. Ce crezi că făceau acolo? M-am cocoțat pe geam să văd. Or fi jucat și poker ce să zic, dar ea era în pielea goală și ei trei îi turnau în cap șampania și sorbeau cu buzele licoarea de pe corpul ei. Când am văzut-o, să mor! Am bătut în geam.

— Hai, nene Gogu vin-o acasă!...

„— I-am spus eu ceva lu Tanți? Niciodată. Cred că în felul ei mă ura. Numai pe Gogu l-a iubit. Nu și-a iubit nici copilul. Ea l-a omorât, n-a vrut să-i dea piept ca să nu-și deformeze bustul. Niște chestii!... După ce a luat în Pitești Trustul de Construcții ca șef la

aprovizionare, mergea să contracteze materiale în țară sau în Ungaria. În tot locul unde ajungea, avea câte o iubită. Tanței îi aducea la întoarcere ce era mai bun.

„— În afară că era frumoasă și naivă, mai avea Tanți o calitate. Cele mai bune prăjituri, baclavale și sarailie la ea le-am mâncat. Era o bucătăreasă desăvârșită.

Aveam și eu în memorie gustul prăjiturilor. Dar țin minte altădată, nu mult după ce rămăsesem singur cu mama, am ajuns într-o seară, nevoiți, amândoi pe Livezilor. Nu se modernizase cartierul. Buldozerul comuniștilor încă nu dărâmase casa. În două camere avea fete cu chirie, dar nu erau acasă. Mama se mutase cu serviciul, eu cu școala la Vedea, și aveam autobuz doar a doua zi dimineața. În dormitor trona un pat uriaș. Probabil mai mic decât al lui Sicomet... Ne-a culcat pe jos cu cățelu, de fapt, unde dormea cățelu și pe el l-au urcat în pat. Mama nu i-a uitat și n-a mai trecut niciodată pe-acolo. Nici măcar atunci, după mulți ani, când se recăsătorise și stătea la câteva blocuri.

Singur am mai trecut pe la ei. Unchiu Gogu avea o bibliotecă uriașă cu mii de cărți. I-am cerut să-mi dea să citesc o carte, eram la liceu. M-a trecut în registru. Mi s-a părut ciudat să nu aibă încredere că i-o restitui. Și mi-au atras de asemenea atenția niște pietre uriașe ornamentale, de mină, ale căror cristale străluceau intens în culori vii, așezate pe mobile. La înmormântarea lui, biblioteca și pietrele dispăruseră. Am întrebat-o ulterior pe Melania, verișoara mea, fata lui lui tanti Gica, ea mergea mult mai des pe acolo.

— Nelule, de-ai ști cât mi-am dorit biblioteca aia, avea cărți rare, vechi, valoroase. A vândut-o cu două săptămâni înainte să moară. Ce-a luat pe ea? Avea el nevoie de bani?...

— Și pietrele?

— Le-a donat la Muzeu.

„— Biata Tanți, ce soartă a avut! După ce s-a stins frate-meu, la trei luni a murit și ea singură în casă. Se mutase Cornel al Lenuții acolo, știți. În ziua aia erau plecați la Merișani. Ușa era descuiată,

cred că i-a lăsat cineva deschis aragazul, să o ajute. S-a stins flacăra, probabil din cauza curentului. Mihai al lui Cornel dormea dincolo în dormitorul din spate. Cu scrisorile de pe front ale lui Gogu pe lângă ea, așa am găsit-o când am intrat. Nu m-a așteptat. Mi-a fost milă de ea. Ce să facă singură fără Gogu ei?

„— Ceilalți s-au purtat corect cu mine, și Toma, și mămica, și tăticu, și țața, și Nicu, și Veronica, și Nilă. Numai Lenuța m-a păcălit, cu ea n-am putut să vorbesc.

Am simțit că trebuie să ne oprim aici. Izbucnise în plâns. Obosise. Am dus-o cu Dan acasă. Melania nu stătea departe.

Lenuța

— Cu adevărat Lenuța noastră era cea mai frumoasă. Nu spun povești. Oriunde ar fi mers, de departe nimeni n-ar fi pus la îndoială că ea e regina balului. Doar o singură dată s-a întâmplat. Țin minte, eram în București, încă nu mă căsătorisem cu Nae…

Vocea țaței venea din spatele Joianei, o vacă roșcată, soi bun, dădea o găleată de lapte la fiecare mulsoare, făcea parte desigur din familie, căci știa să asculte. Cu Joiana își trecea zilele în discuții lungi, adunând tot felul de plante pentru ceaiuri, doar de ea știute. Dar azi țața răspundea curiozității mele de copil mare, total nelămurit asupra misterelor Tobârlanilor. Joiana păștea liniștită pe malul gârlei în umbra copacilor, iar eu pe un fir de pai, culegeam fragi, înșirându-le la fel ca în copilărie. Aroma acelor fructe întrecea cu mult dulceața gustului. Era într-o sâmbătă, nu începuse vacanța.

— Era într-o sâmbătă. Atunci l-a cunoscut ea pe tatăl lui Cornel.

Văr-meu Cornel, mai mare decât mine cu vreo 5 ani, deja flăcău, terminase armata fiind gata de însurătoare. Totdeauna ocolea subiectul șmecherește când aduceam vorba despre tatăl său, retezându-mi-o scurt: „nu-i treaba măgarului ce face stăpână'su!“ Pe tanti Leana nu aveam cum s-o întreb, ea ridicând în jur o barieră a bunei cuvințe care ne ținea la distanță de grijile și problemele celor mari.

În casa pe care o construise împreună cu țața, aceea cu căpița din curte unde-mi testasem chibriturile, avea două camere, cele dinspre drum și o sală mare în față cu trepte și pardoseală de

ciment, în care mie îmi plăcea, întins pe un șezlong, să citesc. Aici se deschidea și o ușa din partea de casă a țaței, dar ușa stătea mai mult încuiată, intrarea făcându-se pe latura cealaltă dinspre oborul animalelor. Doar când veneam vara pentru mai mult timp în vacanțe, eu la țața și verisoară-mea Melania la tanti Leana descuiam între noi ușa.

Mița îi mai trecea pragul Lenuței, să aducă o oală cu lapte, o dură de unt pentru Cornel, dar pe unchiul Nae nu știu dacă l-am zărit vreodată în proprietatea ei. Poate în cel mai bun caz prin curte. Mint, l-am văzut o dată. Cornel era militar. Sichitiu se mutase la ea venind de la moașa, dând pe față o legătură mai veche, chit că Leana încă susținea că e doar chiriaș. „Nu mai fac față cu banii, trebuie să-i trimit pachet săptămânal lui Cornel."

Parcă îi văd. Sichitiu, un domn îmbrăcat într-un halat de casă, elegant, economist de meserie, iar Nae, cu pălăria în mână, într-o vestă de lână, cu pantalonii în cisme, golind pahar după pahar pe fugă, să poată merge să dea mâncare la animale.

— Hai Năiță, încă unul, ia-l în picioare! Nu animalele, țigările bată-le să le bată îl grăbeau. La Leana nu se fuma. Camerele mobilate modest, nu sărac, erau de o curățenie exemplară. Covoare pe jos, pereții îmbrăcați în cuverturi, perdele, tablouri, totul aranjat cu mult bun gust. Țuica, stricase pentru un timp scurt mirosul obișnuit de levănțică. Țigările mai trebuiau!

În curtea țaței împărățea noroiul când ploua și dezordinea în restul timpului. Intrai pe poarta mică, cea mare deschizându-se doar dimineața și seara când Nae ieșea sau intra cu căruța cu cai. Trebuia să fi atent să nu calci vreun pui de curcă, sau să nu sară pe tine câinele dacă nu era legat, până să ajungi la scara înaltă construită din lemn unde olteanul, sub o polată, încropise o bucătărie de vară.

Dincolo la Leana era iarbă îngrijită, cu straturi de flori. Tot felul de flori, tufe de trandafiri și câțiva meri înconjurați de bolovani dați cu var. Nici urmă de animale, în afara unui porc al cărui coteț îți lua ceva timp pănă să ajungi la el cu lăturile. Personalitatea

puternică a Leanei, frumusețea ei glacială ce încă se vedea la aproape cincizeci de ani, privirea aceea tăioasă când te înfrunta, nu făcea concesii nici măcar muștelor ce atacau în trombă venite de la animalele Miței. Avea un mănunchi bogat de fâșii din folie la îndemână, legate pe o coadă de mătură, pe care o scutura în aer descărcându-și năduful. Un bărzăune atins a căzut în paharul lui Nae. Nae l-a scos cu două degete butucănoase, înnegrite de muncă, dinăuntru și i-a dat drumul să zboare, dând apoi paharul pe gât, domol.

— Era păcat de Dumnezeu, Gică! Un coș de prune!

— N-ai fost clar Năiță. Milă de țuică sau de bărzăune ?

Venise momentul să aflu câte ceva despre viața romanțată a mătușii mele misterioase și am lăsat fragile în iarbă, lângă celelalte șiraguri pe care le adunasem până atunci. Numai ochi și urechi. Ascultam cu urechile și prelucram cu ochii minții. Țața a lăsat și ea culesul plantelor medicinale miraculoase, dezlegându-și șorțul și înnodându-l într-o bocceluță. S-a așezat lângă mine în iarbă începând povestea.

— Erau mai multe fete de la APACA în sâmbăta aia. Știi că tanti-ta Leana a lucrat o vreme la fabrica de confecții. (Habar n-aveam!) Se organizase un fel de serbare câmpenească pe Stadionul Ministerului Muncii din Parcul Veseliei. Breslele lucrătorilor obișnuiau asemenea reuniuni, cu un scurt program artistic înainte și încheiate cu dans. Musai să se aleagă Regina Balului. Învățasem ceva la liceu despre bresle, dar în mintea mea parcă nu se potriveau anii.

— Inițiativa în acea sâmbătă o aveau breslele din industria textilă, pielărie și încălțăminte, numai că se infiltraseră în comitetul de organizare comuniștii care țineau cu tot dinadinsul să dea manifestației o tentă politică. (Adunând materiale documentare pentru a scrie cartea, în anii din urmă, mi-am dat seama că ce-mi povestise țața atunci, se întâmplase în 13 august 1939, un moment de referință în istoria de cuplu a celor doi Ceaușești).

— Cei care animau cu adevărat serbarea câmpenească s-au dovedit mai ales lucrătorii din cadrul Cercului Cultural al breslei

cizmarilor, printre care și Nicolae Ceaușescu pe care Lenuța noastră îl cunoscuse de la Gica. În jur de ora zece s-au împărțit cărțile poștale. Fata care reușea să vândă cele mai multe cărți poștale era declarată Regina Balului. S-a dus la Nicolae. Acesta s-a uitat lung la ea.

— În seara asta tu n-ai să participi. Și fără altă explicație nu a vrut să-i dea cărțile poștale. După ce organizatorii au anunțat câștigătoarea și i s-a pus coroana, înciudată Lenuța noastră a izbucnit în plâns. Declaraseră regină pe o anume Elena Petrescu, o muncitoare la fabrica Jaquard. Una tânără, dar ștearsă, nu se compara cu ea, însă nu s-a sfiit să vorbească în public de la tribună. Erau acolo să zic câteva sute de oameni. Cu o voce spartă, pițigăiată, a cerut să fie eliberați comuniștii din închisori.

Lenuța a tras-o de braț pe Marcela, prietena ei, din mulțimea care nu bănuia atunci pe cine încoronase și au ieșit în stradă. Pe Marcela a cunoscut-o în atelier și s-a împrietenit repede cu ea. Aveau mașinile de cusut una în fața celeilalte. O fată plecată de la țară, dinspre Vâlcea, numai că se stilase. Își făcuse ucenicia la Crucea de Piatră. Mureau de râs fetele din atelier când Marcela povestea detașat, cum îi dresa ea la așternut pe bărbați și îi golea de conținut.

N-au făcut prea mulți pași, în jos, pe Strada Veseliei, Marcela s-a trezit strigată. S-au întors amândouă și Marcela l-a recunoscut pe unul dintre cei trei soldați care veneau din urmă. Numai că împrejurările, locul, nu se mai potriveau acum căci îl întâlnise la Crucea de Piatră. S-au făcut prezentările și buna dispoziție, încet dar sigur, a pătruns în inima Lenuței. Mai ales după ce se încălziseră cu un lichior de nuci verzi la terasa Cercului Militar. După miezul nopții au plecat împreună acasă la Gheorghe. I-a plăcut Gheorghe din prima clipă, chiar dacă acesta era cel care o strigase pe Marcela.

În dormitorul lui Gheorghe lucrurile s-au petrecut de la sine. Găsise modalitatea să se răzbune. Parcă nu mai conta cine e prințul, căci adevărata regină era doar una.

Profesionistă, dincolo, Marcela i-a golit de conținut pe ceilalți doi.

Sincer, m-am minunat cât de liber povestea țața și cum știa să întoarcă frazele fără pic de vulgaritate. Avea în față pe nepotul ei preferat, dar parcă vorbea cu frate-su Toma, sau numai cu Joiana, mă pierduse de mult pe drum.

— Dar Tomo, tu ar trebui să știi, erați apropiați ca vârstă și nu-ți ascundea nimic. Ai fost cu ea să-l cauți pe Gheorghe după ce s-a terminat războiul. Se auzise că a murit. Nu l-a iubit, dar rămăsese gravidă în noaptea aia și copilul avea nevoie de tată. Își pierduse urma în Breaza. Se mutase cu Marcela, prietena Lenuței, trăia cu ea. Rănit pe front, Lenuța nu s-a dus la spital să-l vadă. Marcela s-a dus și a rămas cu el.

Toma l-a adus în fața lui tăticu să-și recunoască fiul. Când i l-a pus în brațe, în fața figurii crunte a lui tăticu a spus că renunță la Marcela. Nu aveau actele încheiate și o va lua în căsătorie pe Lenuța, dar a cerut foaie de dotă cum se făcea pe-atunci. Nu știu ce a fost cu ăla bătrânu', nu era ăl sărac, nu l-am înțeles de ce s-a mâniat atât de tare. Trebuia în primul rând să se gândească la Lenuța, la Cornel. L-a alungat din curte pricopsindu-l cu un batalion de Cristoși.

Nicolae

Când scriu pentru carte, de obicei lucrez direct pe calculator. Pasajele ce nu mi se par reușite le dau în josul paginii, iar deasupra pun textul ce mi se pare bun. Doar atunci când închei un capitol și poate nici atunci, renunț la acele schițe și le șterg sau le depozitez undeva în arhivă(într-un dosar). Mi se întâmplă să revin la ele descoperind o nuanță care dincolo, la produsul finit îmi scăpase, completez și iar revin.

Toate personajelor mele conturate până în momentul de față stau amestecate în partea de jos a paginii. Nu am reușit încă să le dau un rost, să le ridic, să le găsesc locul în ierarhia Tobârlanilor. Încă nu le-am prins legăturile firești. Îmi este greu să stabilesc pe cine să scot la rampă. Am zile când nu mă pot apropia de nici un personaj. Sunt neamurile mele, devin nervoase, se ceartă cu mine că le îngroș trăsăturile, că am intrat cu bocancii în intimitatea lor, că-i manipulez și-l fac de rușine pe Toma, taică-meu.

Cel mai vehement mi se pare unchiu Nicu, despre el n-am apucat să scriu mare lucru. Și-a pus cămașa aia verde și se rățoiește la mine, nu-l recunosc.

Pe el îl știu sfârșit, stors ca un burete uscat, o umbră în care doar ochii nu erau stinși. Prima oară l-am văzut după ce terminasem liceul. Cred că ieșise din pușcărie cu ultimul val (1964) când s-a dat drumul la toți deținuții politici, dar n-a îndrăznit probabil să vină în Merișani, cum scăpase. Poate că avea ceva pe suflet, poate că nu era pregătit să răspundă la întrebări, poate că i se rătăcise

ființa și a rămas departe undeva lângă Târgoviște, în carantină, s-o caute. Să se mai înfiripeze.

Se apropia septembrie (1967). Nu reușisem să intru la facultate. Am ales cu inima nu cu mintea Facultatea de Teatru, secția Regie și, în consecință, necăjit, cu visele spulberate, așteptam să înceapă anul școlar. Îmi găsisem un post de suplinitor într-un sat, pe la Băbana.

N-a venit singur la țața și-a adus cu el și „Smochina", pe Mimi. Poate că numele Mimi i s-a potrivit vreodată (nume de Cruce de piatră), dar „Smochina", porecla inspirată care i-a dat-o ulterior văru-meu Burtilă îi venea ca o mănușă. O femeie uscată cu viața arsă în urma ei. Cred că nu mai avea nevoi fizice. Probabil se săturase de barbați și amintindu-și că se trăgea din neam de popi s-a reapropiat de Dumnezeu. Dar i s-a urât repede singură cu El. Ca să n-o piardă irecuperabil, probabil El i l-a adus în bătătură pe Nicolae. (Oricum, și unchiu Nicu era clar că ajunsese prea târziu. Dar părea că se înțeleg bine, se completau amândoi.

Doamna Mimi, acceptată de lumea din sat ca o ciudățenie, după ce s-au mutat în Merișani – se îmbrăca elegant, purtând rochii încărcate de voaluri și brizbrizuri, pălărie, pantofi cu tocuri și mănuși albe împletite în ochiuri mari ca o plasă până la cot. Își făcea de treabă toată ziua prin grădinița de flori și prin casă. N-aveai cum s-o prinzi nefardată. Probabil n-ar fi trebuit să o provoci să vorbească, pentru că bibeloul acela învechit se spărgea dintr-odată în țăndări și vocea ei behăia ca a unei capre. Știa asta și se chinuia să comunice puțin. Sunt rău! Cu mine ea s-a purtat totdeauna frumos după ce își ridicaseră casa. Când treceam pe la ei, îl trimitea pe unchiu Nicu să scoată vin. Vinul, producție proprie, în sticle cu etichetă pe ani îl ținea culcat în beci pe pat de paie cu dopurile acoperite de un strat de ceară roșie. Mai aromat decât un vin normal, căci punea în sticle oarece plante de ei știute. Rece și dulce, nu era rău!

În timpul ăsta încingea tigaia să ne facă ciulini. Un aluat simplu din făină, apă și sare. Îl întindea, îl segmenta zdrențuindu-l și bucățile de mărime potrivită le arunca în uleiul ce sfârâia, până ce se umplea castronul și apoi strânși în jurul mesei îl goleam în liniște toți trei.

Unchiu Nicu, la fel ca ea, vorbea puțin. Avea un glas stins, șuierat, anii de pușcărie grea îl învățaseră să vorbească mai mult în sinea lui. Credeam că umezeala îi atinsese plămânii și, în respirație risca dacă ar fi vorbit mai tare, odată cu cuvintele să-i iasă și sufletul. N-am avut curaj să-l întreb ce-a pătimit, mi se părea că pot răscoli o durere surdă. Erau percepțiile mele deformate de lecturi și de filmele de propagandă proaste, despre cum fuseseră tratați în temniță. legionarii, dar și comuniștii. Doar că unii ieșeau victorioși de-acolo cu fața luminoasă, ceilalți, dacă mai ieșeau, întunecați și pustii. Nimic mai superficial și mai fals. Dacă aș fi deschis ochii mai bine ar fi trebuit să văd în fața sub masca aceea ștearsă adevărata statură și forță fizică. De ce rămânea ascuns de oameni ca un cameleon, de ce nu avea încredere în ei?

Mă scotea afară în grădină, apoi dincolo de gard printr-o portiță, să-mi arate ce făcuse el singur din coasta aceea nefolosită, gata să se prăbușească în unele locuri. Peste tot îngropase coarde de viță de vie. Săpase terasamentele și din loc în loc plantase câte un pom. Treptele urcau pe o latură până aproape în vârful dealului. Îl moștenise pe tata-mare, meticulos, pasionat de rodul pământului, dar cum nu mai avea lunca (o luase ferma), urmașul lui Tobârlan se mutase în grădină și mai sus către deal, schimbând zarzavaturile pentru pomi fructiferi și viță de vie. Coasta rămăsese a noastră, încă nu intrase colectivul, dar legal, stăpâneai doar pământul din jurul casei. Când și-a turnat temelia i-a trebuit aprobare de la primărie și a plătit pământul cu două mii de lei, chiar dacă era parte din grădina lui tata-mare.

— Pământul ăsta înspre fântână a fost al lui Toma. I l-a dat tăticu la nuntă. Eu și cu Ionel, am plantat în loc de cadou de nuntă, pe margini, un rând de meri și un rând de pruni. Auzisem povestea de la mama. care se tot minuna cum se pot schimba oamenii. Toți frații lui Toma au ținut la ea, nu zic de taică-meu și atunci eu ca nepot al lor, cum să nu am acolo nici un drept? Tăiase o parte din pomi, îmbătrâniseră, dar tot se mai ghiceau rândurile urcând pe coastă până sus în cer.

— Bietul taică-tu, n-a apucat să-și ridice casa lui. După ce n-oi mai fi eu o să ai pe locul tău de drept, și pământ, și casă. M-a întrebat cum merge serviciul, dacă mama se înțelege bine cu Virgil (atunci era gravidă cu frate-meu Dan), ce salariu am și dacă nu pot să-i dau lunar o parte din bani să tencuiască zidurile pe-afară, că oricum tot mie îmi rămân. Nu-l auzisem vorbind atât, niciodată. De unde era să-i dau? Cu ce trăiam?

Ca să vezi cum e viața! După un șir de ani am venit cu Dan (se înălțase bine de tot), cu taică-su Virgil și cu mama, – lui Virgil îi intrase în cap, avea niște bani, să cumpere casă la țară –, am venit zic la Merișani. Eu i-am adus. Mimi murise, iar unchiu Nicu și el bolnav, voia să vândă. N-a mai apucat. Se mutase pe Țiganca la Lucica lui Nilă. Veronica trăia. Ne-a deschis poarta să vizităm și, bucuroasă tare a plecat ca fetele cu Aurelia, nu se mai văzuseră de mult, să-și povestească. Nu i-a plăcut lui Virgil hangarul acela, de fapt, lui niciodată nu i-a plăcut nimic dacă trebuia să dea bani. Nu s-a împlinit obsesia mea de a avea pe pământ o căsuță undeva, cu un măr, un prun și-un nuc în grădină.

Și uite că acum personajul meu se ceartă cu mine.

— Ce ști tu despre viața mea ca să scrii în cărți? E adevărat știam foarte puțin. Auzisem că și-a împușcat nevasta, prima nevastă. Parcă să zic am cules dintr-un zvon, îl înșelase imediat după nuntă. Sau când eram copil, mama mare Păuna, am realizat mai târziu ce voia să-mi spună, îmi povestea că nopți la rând s-a chinuit s-o iubească și n-a reușit. Mama-mare se chinuia și ea biata să-și potrivească astfel cuvintele să nu sugereze vulgarități. Cum adică să te chinui să iubești pe cineva până înnebunești?

Din cărți am aflat mai târziu că se poate. Să fi împușcat-o din prea multă dragoste când a venit pe neașteptate din vreo misiune? Sau era prea urâtă? De unde să știu eu? Poate că doar o rănise și apoi au divorțat. Nici măcar asta nu știu. El n-a pățit nimic, era șef de cuib. S-a întâmplat în lunile alea când erau la putere legionarii. A trecut timpul. Războiul, vremile tulburi, s-a uitat. Nu s-a mai ținut socoteala faptelor.

Țața mi-a zis că a fost nuntă mare în Merișani când s-a însurat unchiul Nicu. Ar fi venit însuși Horia Sima cu mulți camarazi fruntași, iar Gica noastră s-a îmbrăcat într-un costum verde și a dansat cu toți. Mai târziu când a devenit comunistă, i-au reproșat unii momentul, dar fiind puștoaică s-a trecut cu vederea.

— Nerecunoscătorule! Te-am întrebat atunci cu casa și n-ai vrut să-mi dai bani! Acum te răzbuni în carte? Pentru ce să te răzbuni? Furios, unchiul Nicu îl instiga pe Burtilă, apăruse și el de pe undeva, împotriva mea, promițându-i jumătate din casa ridicată pe pământul meu. Pentru cealaltă jumătate îi făcuse act de proprietate lui Cornel, pentru că o îngrijise pe Mimi înainte să moară.

— Tu nu ești un Tobârlan adevărat, Burtilă, dacă il lași pe Toma să scrie cartea.

— Ba, eu sunt! Bastardul de Cornel nu e și tot lui i-ai dat partea de la drum!

— O să te facă de râs și pe tine. Scrie în carte că Gică al Oanței a violat-o pe Maria în fața ta când erați copii.

— Nu este adevărat, nimic nu este adevărat. Știam că nu mă pot lupta cu el și de-aia am plecat să prind gușterele.

Ochii aceea ai Mariei parcă mă paralizaseră, mă urmăreau și acum, nu știam ce vor, nu cerșeau ajutor, se încălziseră blând și parcă voiau să-mi spună ceva tainic. Și unchiu Nicu ăsta ce vrea să-mi spună? Când mi-a adus la țața cadou stofa aceea lucioasă pe care o pipăia cu mâna să-mi arate ce calitate e-n ea, cu pătrățelele mărunte maro cu alb, din care urma să-mi fac costum să-l îmbrac la școală, l-am crezut altfel. Nu mă puteam prezenta oricum fără costum, în uniforma de liceu în fața elevilor, să predau. Mi s-a părut un dar uriaș, salariul mamei pe toată luna. Nimeni nu-mi mai făcuse așa un cadou, dar la ce-mi trebuia o stofă pretențioasă? Aș fi preferat un tergal obișnuit cu o culoare mai puțin fistichie. În costumul ăla m-am simțit ca într-o pușcărie.

Nu m-am împăcat niciodată cu el, cu costumul zic! Eram slab, stătea pe mine ca pe gard. Mi se părea când treceam că lumea întoarce ochii după mine. Scoteam mâinile de pe mâneci și puneam

haina direct pe umeri. Se așeza parcă mai bine. Scriam cu creta la tablă și se întâmpla să-mi cadă haina pe jos. Atunci copii râdeau. Terminam ora prea repede, îmi era greu să umplu restul de timp până ce suna recreația. N-am rezistat la școala aia mai mult de două luni; făceam naveta cu autobuzul, din salariu nu-mi rămânea nimic și oricum pentru iarnă n-aveam palton. M-am angajat în Pitești la o întreprindere comercială recepționer, până ce am plecat în armată.

Am tot gândit la personajele cărții. Rezervasem pentru unchiu Nicu un rol principal. Meandrele vieții lui mi se păreau că merită să-i dau mai multă atenție. Trecusem de mult peste faptul că mie personal mi-a făcut o nedreptate și nu vreu încă să apreciez cât rău ne făcuse la toți. Cămașa lui legionară atârna în dosarele tuturor ca o piatră de moară. Am hotărât să studiez arhivele CNSAS. Dacă n-am să-l găsesc și constat că in jurul lui a fost doar un mit, iar după ce și-a împușcat nevasta s-a pitit în pușcărie ca să fugă de lume, de noi? Abia atunci să vezi ceartă adevărată.

Comunista

În dimineața asta, Gica era musai să rezolve problema la București. Ăl bătrân o înjurase la telefon, unde pui că era de față și auzise frânturi din conversație primul secretar de la raionul Slatina, unul Manda.

— Se vede treaba că ai călcat pe bec, Gico, și te dezmoștenește ăl bătrân!

— Nu aștept eu moșteniri de la tăticu, ce să ne dea la toți opt? Oricum mie îmi dă suficient partidul, că pe el îl slujesc. În acel segment al existenței tumultuoase pe care și-o alesese singură, câștigase primul din șirul de pariuri pe care viața cu generozitate avea să i le pună în față. Când primul secretar al raionului văzuse în curajul și voluntarismul acelei tinere – tunsă scurt, cu un mijloc subțire, dar ferm, cu un bust obraznic, plină de viață și care nu se sfia să răspundă cu topsinuri de efect aluziilor și subînțelesurilor lui aruncate peste fileu, meșteșugit din poignet, ca de încercare pentru ai testa potențialul – văzuse zic, modelul de activist comunist femeie. Era sigur că nu greșise. Două discuții au fost suficiente față-n față, ca să treacă peste rătăcirile probabil de moment ale unuia dintre frați (Nicolae Sima) și să-i scoată din dosarul fetei aceleia strașnice, aluziile răutăcioase, scrise strâmb probabil la cadre de careva prea vigilent. Avea un fond bun, minte ascuțită, potențial care se preta pe necesitatea exprimată a partidului de a promova femeia în funcții de răspundere. Nu era nici exagerat de frumoasă, să sară în ochi și să deranjeze, avea toate șansele să reușească.

— Tovarășă Gica, partidul a hotărât să te aleagă primăriță la Potcoava. Nu mă îndoiesc vei avea timp acolo să miști lucrurile. Și continuă mai neprotocolar, părintește:

— Știi să joci ping-pong?

— Nu știu tovarășe prim secretar, dar învăț dacă trebuie. Se lumină dintr-odată fața lui obosită intrată în crepuscul.

— Am să-mi permit să-ți dau un sfat. Acolo la voi la primărie, eliberezi o cămăruță, mai ferit, nu în văzul lumii, și instalezi o masă de ping-pong. Găsești pe cineva să te învețe să joci și, când ești obosită, când simți că ți-e mai greu, doar acolo să fie relaxarea ta. L-a ascultat. N-a fost simplu la primărie, era vremea colectivizării. Soțul ei, Ionel, ofițer la comisariatul militar de la Vâlcea a trimis cu o mașină o masă de ping-pong cu patru soldați. Unul dintre soldați a învățat-o cum să țină paleta în mână și regulile jocului. Apoi și-a găsit singură partener un profesor de sport. N-a devenit niciodată o mare specialistă. Lovea mingea cu explozie și putere în atac, dar nu știa să se apere, nu reușea să așeze pe masă mingea lovită de adversar.

După vreun an, Primul Secretar a venit cu treburi la Potcoava. Primărița l-a dus într-un beci în spatele primăriei să-i arate. Ajungeau pe o scară interioară. Amenajase totul acolo, masa de ping-pong, avea și telefon, într-un colț era o masă obișnuită cu patru scaune; luaseră cu ei o sticlă de tărie și două pahare. L-a invitat să joace înainte împreună o partidă, să se relaxeze. Avea de gând să piardă partida, dar n-a fost cazul.

— Știi Gico, eu n-am jucat niciodată ping-pong.

— M-ați păcălit tovarășe Prim. Au schimbat totuși câteva mingi și a sunat telefonul.

Atât de mică se făcuse când de la capătul celălalt al firului a ajuns-o înjurătura. I-a explicat tărășenia Primului.

Tobârlan, după ce se instalase democrația populară, vânduse pământurile Linei de la Curtea de Argeș și cumpărase în lunca Țigăncii patru hectare, pe care i le luase cu japca, intrau în perimetru, ferma. Avea acte, dăduse ferma în judecată și se derula un proces.

— Să mă suni mâine la birou, ăl bătrân are dreptate. Părinții nu trebuiesc neglijați niciodată ei nu mai au multă răbdare. Au băut un pahar de tărie, apoi s-a interesat de unele lucruri pentru care venise și a trebuit să plece repede. Afară aștepta șoferul; mai aveu de făcut un drum.

A doua zi, Gica a sunat la biroul Primului Secretar, după cum conveniseră.

— Mâine, tovarășă primar, mergi la București, te-am înscris în audiență la Ministerul Agriculturii, vorbești cu ministrul și-i expui cazul. Mă ții la curent. Scurt. Ea nu a avut timp să mai spună nimic.

*

În dimineața asta s-a întâmplat ca și Ionel să aibă treabă la București. I-a dus pe amândoi un soldat cu o mașină de-a armatei. Se vedeau destul de rar, el nu putea să fugă mereu de la unitate. Fiecare avea profesia lui, viața împreună era pe planul doi.

S-a prezentat la secretară. Avea intrare, dar ministrul plecase chemat urgent la Moscova.

— Tovarășe Primar, veți fi primită de ministrul adjunct.

Am intrat. În fața mea o masă lungă acoperită cu pânză roșie și în capătul ei, unul mic, aplecat, căuta ceva într-un sertar. Nu l-am luat în seamă, l-am crezut vreun om de servici.

— Vreau să vorbesc cu tovarășul ministru. Până să-și dea seama și el cine sunt eu...

— Aoleu, Niculae, tu ești ministru adjunct? Și el la mine:

— Păi nu se vede?... De fapt sunt subsecretar de stat. Acum se vedea, se ridicase în picioare, cu cravata aia roșie, încă tânăr. Da nici cu mine nu-mi era rușine că eram îmbrăcată elegant, pusă la punct îmi făcusem un costum nou. Nu s-a supărat. A venit, m-a luat în brațe, m-a pupat. Ionel era jos mă aștepta, nu a vrut să urce cu mine, bine că nu a urcat. El nu știa c-a avut un rival...

*

Am fost odată și la el acasă în Scornicești. Îndeplineam funcția de directoare la ORACA. Umblam peste tot să achiziționăm animale. Mai mult din curiozitate, de-a naibii ajunsesem acolo, să-mi văd neamurile pe care le-am pierdut. Nu intra în sarcina mea achiziția directă de animale, dar altfel se punea problema când la poarta țăranului bătea ditamai directorul, nu-mi cădeau galoanele, nu-i așa? Tată-su era un bețiv. Se vedea. Avea o mamă grasă cât cada, îl băga pe tată-su sub fusta aia mare a ei și-l pierdea, dac-ar fi vrut. În casă preșuri, mobilă săracă, o masă mică, rotundă, un pat și un dulap de lemn.

*

După întrebările obișnuite care ne-au pus la zi cu evoluția fiecăruia, i-am explicat pentru ce venisem. M-a făcut atentă să nu spun nimănui că suntem cunoștințe, dacă scap asta se rezolvă mai greu și i-a chemat pe toți. Au venit trei inși din care unul al dracului, negricios, director în minister îmi zice că eu ca primar, n-ar trebui să pun problema proprietății când obiectivul partidului e să ajungem la colectiv. Dar eu de colo, numai de-a dracului soră cu el, cât să mă abțin că mi-a venit și mie până la urmă, i-am răspuns:

— N-am ajuns noi la nivelul ăla să fim pregătiți pentru colectivizare. Noi suntem mulți acasă, trebuie să mâncăm până atunci, iar când o fi să fie l-om băga și la colectiv. Bine că nu le-a dat prin gând să facă o anchetă socială!

A mai stat în luncă la covergă tăticu după treaba asta, mai mult de zece ani; ultimul țăran între fermă și CAP pe insula lui de pământ. Până la urmă s-au tulburat apele și i l-au luat. Și actele alea, mai bine le țineam eu, s-au pierdut sau le-a luat în cer, să-i facă dreptate Dumnezeu.

Când s-a dat pământul înapoi după revoluție, nu le-am mai avut.

Luni de pușcărie

La cinci și jumătate dimineața șeful gării dădea semnalul de plecare. Răspundea cu un țiuit scurt ca un salut mecanicul din locomotiva care pufăia aburi sub presiune. Trebuia să fi trecut de școală când se auzea huruitul ăla mare produs de trenul care trecea Argeșul peste podul de fier. Te trezeai devreme, căci trenul nu te aștepta pe tine, indiferent cine-ai fi. Avea de cu seară totul pregătit. Făcea lejer un sfert de oră pe jos până la gară de acasă, dar ieșea în poartă cu bagajul mai devreme cu cinci minute. Suficient timp ca să treacă de pe vale vreunul dintre navetiștii cu serviciul la Pitești. Lenuța, mai mult plecată, devenise o doamnă când s-a întors din București, nu era de nasul lor, dar o știau de mică și săreau s-o ajute.

Flăcăii din sat socoteau ca un premiu să-i ducă Lenuței bagajele la gară. Ajunși în dreptul lui Menghel micșorau pasul. Când Lenuța ieșea în poartă ținându-l în brațe pe Cornel adormit, apăreau și ei ca din întâmplare, totdeauna câte doi. Ca s-o spunem pe-a dreaptă erau vorbiți. Nu-i lucru puțin să te-nsoțești la drum și să respiri parfumul acela plăcut de care se înconjura Lenuța. Ai timp s-o descoși și să afli când programează următorul drum. Avea de făcut la București două trei călătorii pe săptămână. Când a început micul trafic cu țuică, bagajul ei conținea două damigene, dar a găsit destul de repede soluția cu patru vase de transport. Căratul de-acasă îl rezolvase, iar la București, negustorii trimiteau feciorii în Gara de Nord să o aștepte. Trenul circula înțesat, vremurile nu erau simple

de loc, iar specula măruntă cu țuică sau alte produse devenise un mijloc de trai. Își cumpăra bilet de călătorie la clasa I.

Se constituiseră echipe de control, specula nu da bine la democrație, unii se puteau îmbogății, iar partidul hotărâse să o stârpească, trimițând echipe mixte în teren. (Aici calculatorul mi-a jucat feste, nu în teren, ci în tren.) Vânzoleala mare era la clasa II-a. La primul vagon după locomotivă, curat, îngrijit, cu bănci îmbrăcate cu pluș, rar intrau în compartimente să întrebe de bagaje. Doamna frumoasă cu copilul care sugea la piept, era dincolo de orice bănuială.

— Ce te holbezi măi neghiobule la sânul doamnei? Mergi mai departe! Și cel în uniformă îl înghiontea pe cel din față ca să o poată saluta respectuos. Ea, împingea recunoscătoare pieptul dezgolit înainte, îi lua mânuța copilului și-i făcea cu ea de la revedere, rostind în același timp mărunt din buze:

— Jigodia dracului, iar te-am păcălit!

O singură dată, un neam prost rămas agățat cu ochii a citit pe buzele ei rujate, mesajul. S-a întors și a găsit damigenele. În Gara de Nord îi aștepta mașina Miliției. La secție, Cornel urla ca din gură de șarpe. Lenuța l-a rugat pe ofițerul care o ancheta, să-l sune pe Gogu la Curtea de Casație ca să-i aducă lapte copilului. Frate-său Gogu a venit de grabă, s-a dus la Comandant. A aranjat lucrurile. Când a văzut-o comandantul pe Lenuța a rupt procesul verbal și i-a făcut cu ochiul.

— Frumoaso, data viitoare nu-l mai suni pe Gogu că e uricios, vii direct la mine. N-arăta rău comandantul, dar gras. A măsurat-o și frate-su Gogu pe Lenuța, scurt ca un adevărat expert. Nu mai trecuse de mult pe la el. S-a și mirat cum își călcase pe mândrie, arțăgoasă cum era, de-l sunase. Arăta bine ce să zică, îmbrăcată sobru ca pentru călătorie pe tren, dar elegant. N-ar fi fost greu să-și poarte singură de grijă. O să vorbească cu prietenul Sichitiu. Cu experiența lui știa desigur să aprecieze, dar te pui cu catârca!?

— Ce mai face tăticu? O chestionă ieșiți în stradă.

— Ce-ntrebi, însurat cu lunca! Știe mai multe Dumitra decât mine, că la ea intră să bea cafea. Când trece prin dreptul porții mă

strigă, nici nu intră în curte de parcă toată ziua aș da cu prafuri de păduchi. Doar o casă o despărțea pe Lenuța de locuința Dumitrei.

— De mama Lina de ce nu întrebi că e bolnavă și nu mai are mult? Ai lăsat-o și tu de izbeliște, tot ca el? Biata Veroana singură; ea o spală, ea o-ngrijește de parcă nu are opt copii!... Mai bine n-o întrebam pe nebuna asta de soru-mea. Parcă ea n-ar ști că bărbații de-aia sunt bărbați nu sunt sfinți?... Se-apropia un tramvai.

— Mergi pe la mine? Hai că e acasă și Costică.

— Ce să fac cu molâul ăla?

— Păi da, că ție-ți trebuie de-ăia iuți, să-ți facă plozi și să-și pună coada pe spinare. Avea dreptate, aș fi putut să mă duc, dar Costică mă plictisea cu teoriile lui. Parcă ar fi făcute pe lume femeile să le vorbești din cărți.

Nu s-a gândit în noaptea aia, furioasă de ciudă, că ar fi putut să rămână gravidă. Gogu când a aflat că e gravidă, i-a propus să o ducă la un doctor. Loaza, mai fusese la doctorul ăla cu femei. Era primul copil, știam de la Mița, ea riscase și a pierdut. Ăsta micul se fâțâie, nu mai poate de foame trebuie să mă opresc undeva să-i dau să sugă. Și atunci o străfulgeră gândul că dacă grasu, comandantul a rupt procesul verbal, i-a rămas lui țuica confiscată pe degeaba. Să-i stea-n gât! Ai dracului milițieni că nu se mai satură!

(Mă gândesc, dacă mai câștig ceva pentru personaj, aducând-o pe tanti Leana și a doua oară în secția de poliție, cum s-a întâmplat de altfel. Sigură pe sine, a făcut un pic de tărăboi și a intrat direct la comandat. Dar nu mai era grasu, îl schimbaseră comuniștii, era alt ofițer mai neam prost recrutat din rândul clasei muncitoare. Din păcate, a făcut câteva luni de pușcărie.

Elena, fata lui Cornel, m-a rugat să sar peste moment că se supără tată-său, el n-ar vrea să se știe în Merișani.)

Declinul

Dacă Tobârlan a avut opt copii, generația următoare, adică nepoții au fost tot opt. Trei fete Ionel (Nilă): Violeta, Marioara și Lucica. Băiat și fată Veronica: Burtilă și Marieta. Lenuța l-a avut pe Cornel, Gica pe Melania și Toma pe mine. Din punct de vedere al speciei tobârlanilor, puteam considera că faza în care ne aflam era una degenerativă, existând riscul mare să se stingă neamul. Gogu și Mița au avut copii dar le-au murit. Unchiu Nicu însă, exemplifică semnificativ că sângele care ne circula prin vine în acel moment își pierduse din vlagă și dorința de a perpetua specia oricum era mai slabă decât lenea malefică, cocleala ce se depusese pe vasele de sânge și te predispuneau unei filozofii nihiliste asupra cursului vieții. Mie unul, Nicolae – el n-a avut nicio încercare de perpetuare a speciei – mi se pare cel mai interesant și, poate tocmai de aceea caut să intru în pielea personajului.

Dacă urmașul căruia îi dai implantul are puține șanse să devină un elitist rezonabil, lipsit de capacitatea de a-și asuma măcar continuitatea lucrării tale cu Dumnezeu și se plasează turbulent sau mai puțin turbulent într-o turmă, acceptând repetabilitatea ciclului istoric, fără implicare și contribuții creative, la ce bun investiția? Doar de dragul de a te afla în rândul lumii? Degeaba te naști tobârlan, dacă personalitatea ta puternică nu poate duce mai departe ceea ce vine cumva din trecut.

Pentru Nicolae, balanța folosită zilnic pe ascuns de privirile celorlalți, se lăsa dezechilibrată pe partea unde atârna greu talgerul

tatălui său. Ce ar fi trebuit să facă el ca să poată răsturna așezarea pe care o găsise? Cu ce ar fi putut clinti răspunsurile pe care le primea invariabil corect, la întrebările pe care câteodată nici măcar nu apuca să le pună? Răspunsurile veneau din atitudinea, din siguranța, din judecata aceea care căpătase simplitate prin contribuția a generații întregi de țărani-domni ai pământului.

Tobârlan era precum o fântână.

Nicolae își aducea aminte cum, copil fiind cu Toma, adunaseră două grămezi egale de pietre. El inventase jocul. De fapt, ca să fim corecți, Gogu îl inventase, el adăugase doar amendamentul cu grămezile egale. Gogu încă susținea că ai dreptul la atâtea pietre câți ani ai. Evident el avea anii cei mai mulți. Numărau câte pietre aruncate nimereau ținta, intrând pe gura fântânii decupată în peretele de ciment, nu prea mare, cât să încapă coferul. Cam trei cofere ca să umpli o găleată.

Mândru de el, lui îi intraseră 14 vârsta pe care abia o împlinise, nu ratase niciuna, îl îndemna pe Toma la rândul lui să-și încerce norocul. Și Toma avea tot 14 pietre, ani mai puțini. Lui Toma i se părea că atunci când piatra plescăia apa, parcă lovea într-o ființă vie. Nicolae se rățoia la el făcându-l fricos. I-a auzit ăl bătrân. Le-a cerut explicații. A ascultat și l-a strâns de umerii firavi pe Toma, luându-l aproape.

— Iar tu Nicolae azi nu mai bei apă. Până mâine când se limpezește, să treacă o noapte peste fântână, o să suferim cu toții.

— Dar pot aduce o găleată cu apă din puțul de peste drum.

— Nu, Nicolae, în viață nu e totul atât de simplu. Bem apă (pe care-o cunoaștem) doar din fântâna noastră, de când mă știu așa s-a pomenit. Până mâine ne limităm la apa rămasă în găleată, iar tu rămâi pedepsit.

*

Și pe mine m-a luat pe după umeri tata-mare. O singură dată, după ce murise tata, eram la liceu. M-a condus la el în odaie. Chiar dacă slăbise puțin și avea deja bastonul, mâna îi rămăsese puternică și grea. Am simțit totdeauna că avea încredere în mine, dar nu vorbisem serios doar noi doi, niciodată. Mi-a tras un scaun de sub masă. El a luat România Liberă, s-a întins pe pat desfășurând tacticos ziarul și parcurgând titlurile. Putea să citească fără ochelari. Părea că uitase de mine și mă pregăteam să ies. Când, țâșni înjurătura:

— Cristoșii mami lor de comuniști și aruncă ziarul cât colo măsurându-mă cu niște ochi triști.

— Ia spune-mi, Tomo, pe voi ce vă învață la liceul ăla al tău? Ție ce îți place mai mult? Cum stai cu cartea? Aveam un răspuns standard, dar m-am trezit spunându-i că mie îmi place literatura și că vreau să scriu.

— Știi că scrisul e periculos, nu? Ți-a spus cineva? Nu-mi spusese nimeni. Într-o noapte, buimac, m-am trezit din vis cu câteva versuri ce mi se păreau formidabile în minte. Le-am notat repede pe o pagina ca să nu le uit. A doua zi dimineața am realizat fără greutate că versurile acelea le scrisese înaintea mea Nichita Stănescu. Nu erau ale mele. Subconștientul mă subminase. Ăsta să fie pericolul?...

— Și istoria nu-ți place? Istoria țării tale, ce învățați voi din istorie? Îmi plăcea și istoria, ce să zic. Cu anii mă descurcam mai greu, nu-i țineam minte. Mi se părea o prostie să rețin mulțimea aia nesfârșită de date. Și după ce m-a lăsat să sintetizez cam ce învățam noi la istorie, brusc m-a întrebat despre Marghiloman. De ce tocmai Marghiloman? De ce tocmai el ca reprezentant al partidelor istorice? M-am tot întrebat mai târziu, dar n-am găsit răspunsul. L-am simțit că începe să se enerveze. Dar ce era să fac? Manualele de istorie săreau, după abdicarea lui Cuza și câteva pagini din primul război, direct la insurecția armată de la 23 August.

— Și dacă manualele nu scriu, tu nu te-ai întrebat? Nu te-ai obosit să citești, să te informezi? Am avut mari speranțe, nu e nimic

nici de capul tău. Mi-a dat drumul să plec. Nu-mi găseam nici o vină, dar simțisem că nu-l mai puteam scoate din dezamăgirile lui. L-am lăsat să se descarce înjurându-i pe comuniști cu învățământul lor nenorocit.

Tata-mare a vrut să moară. Nu am fost la înmormântare. Mi se prelungise armata. Se întâmplase invazia din Cehoslovacia și nu mi s-a dat aprobare să părăsesc garnizoana. Nu am trăit direct săptămânile alea blestemate care au urmat.

În duminica celei dintâi, după ceva certuri cu tanti Leana, Cornel a fugit de-acasă cu Mioara. Tanti Leana nu dorea sub nici un chip să-l lase să se însoare oricum. Pe Mioara o știam din clasa I. Era de-o vârstă cu Maria, verișoara Melania și cu mine. Cred că tot Burtilă, cu un an mai mic decât noi i-a potrivit porecla, cum va fii să fie mai târziu a Smochinei. Le găsea porecle la toți. Avea experiență Burtilă, căci se născuse cu porecla lui în sticluța de lapte.

„Vulpea” ședea cu casa pe fundul văii, dincolo de gospodăria lui tata-mare. În clasa cincea și primul trimestru dintr-a șasea, revenisem de la Malu Vânăt la școala din Merișani (al doilea trimestru m-am mutat și de-aici). O remarcasem pe Mioara căci tot timpul stătea cu mâna pe sus și dacă profesorul n-o punea pe ea să răspundă, tot vorbea neîntrebată, alcătuind un duet cu cel numit de drept. Avea părul negricios, împletit în două codițe terminate cu două pampoane mari, roșii. Acele pampoane, la întoarcerea acasă de la școală, erau țintele mișcătoare ale lui Burtilă. Nu se lăsa până ce nu-i trăgea pampoanele din păr.

N-o plăceam nici pe ea și nici pe Adriana lui Morărescu, tocilarele; buze subțiri, nas ascuțit, ochii verzi, sticloși, vicleni. Adriana nu e din carte asta, nu trbuie să vă încărcați memoria cu numele ei și așa sunt prea multe nume. O vedeam uneori în pantaloni scurți, curat îmbrăcată, în curte aia largă cu casele mari de pe Țiganca, dacă tata-mare mă trimitea să-i duc sau să iau ceva de la unchiul Nilă. Modelul după care eu judecam fetele era Maria. Supsesem la același sân, fie al mamei, fie al Veroanei, compatibilizasem împreună de mici.

Ajunși elevi de liceu, trăsăturile Mioarei se îndulciseră. Totdeauna intra prima în vorbă dacă ne-ntâlneam. Vocea îi devenise mieroasă și parcă simțeam că vrea să mă învăluie cumva. S-a dovedit că țintea în altă direcție.

Cornel era fără îndoială un flăcău chipeș, cu ten măsliniu, părul inele, cu meserie la bază, instalator la Trustul de construcții, bani de buzunar, manierat cât de cât... Nu se vedea că terminase școala profesională și n-avea liceul. Dimineața făceau împreună naveta cu trenul, ea la școală, el la servici. Fierbea sângele-n ei. Și odată s-a trezit că e gravidă, trebuia să facă ceva până să n-o dibuie taică-su Gică. Se nimerise ca Gică să fie unul din cei doi flăcăi de pe Priba, ce-i cărau în altă vremuri bagajele Lenuței la gară.

Cornel a adus-o acasă pe Mioara și i-a zis maică-si că se însoară, dar Leana nici nu a vrut să audă de așa ceva. A doua zi, Mioara și Cornel s-au urcat în tren și s-au oprit în Stolnici la tanti Gica.

*

„— Ce să le fac Nelule? Nu mai era nimic de făcut. Nu te pui contra naturii. Nu-i mai puteai despărți nici cu ordinul procuraturii. Am chemat un doctor, știți ce pericol mi-am asumat cum era atunci! Am înțeles de la medic că la ea n-ar fi fost prima experiență de acest fel. I-am ținut o săptămână. Se dădeau jos din pat doar când îi chemam la masă.

El își pierdea serviciul. Cât să-l țină și nenea Gogu că șantierul nu era averea lui. Iar ea, risca să piardă școala trebuia să-și dea bacalaureatul. Am mers împreună la Lenuța s-o lămuresc. Greu. Am insistat. Am greșit? De unde să ghicesc ce se va întâmpla? N-au stat împreună cu Leana după nuntă decât o săptămână. Sichitiu locuia și el acolo. Nu știu ce a avut în cap soru-mea de nu și-a oficializat legătura. Adevărat domn.

L-a cunoscut prin nenea Gogu. Ce om era Gică Sichitiu, economist la Metale rare, neam de boier sadea, îl știam bine. Își punea

cravata dimineața și n-o dădea jos până se culca. De ochii lumii, de Cornel nu se mai ferea, el era în casă doar chiriaș. Frământările Leanei, lipsa perspectivei, ce era să facă omul? Doar nu legalizau ambele căsătorii deodată. A trebuit să plece, să le facă loc copiilor în camera de la drum. S-a mutat la moașa, comod, ce era să aștepte. Mai stătuse la ea, femeie singură, înainte ca Gogu să i-o prezinte pe Lenuța.

Pentru mine tot ce povestea tanti Gica, avea darul să lumineze cumva motivele unui inexplicabil gest la care Dumnezeu nici celui slab nu-i dă voie să recurgă. Iar tanti Lenuța numai de slăbiciune nu putea fi bănuită.

„— Nu puteau să trăiască amândouă în casă, mamă! Mioara la tinerețe a fost rea. Acum nu mai este așa.

În ziua aia, Cornel plecase la servici, doar ele două au rămas acasă. Se făcuse ora zece. Leana a rugat-o să curețe câțiva știuleți de porumb pentru găini, mai mult ca s-o bage în seamă. Mioara nu s-a dat jos din pat, porumbii cruzi, țâșnea laptele din ei, i-a curățat direct pe plapumă. Când a văzut-o, Leana i-a zis să se dea jos că stropește. Mioara a răspuns obraznic:

— Ști ceva, eu m-am măritat cu Cornel nu cu matale, să-mi dai ordine.

„— Nelule mamă, Dănuțu n-are de unde să știe ce ordine desăvârșită era la Leana. Rânduiala îi stătea în fire, dar nu era suficientă ca să înece vâltoarea din viața ei.

„— Două pietre tari, n-aveau cum să încapă. Locul ei, Leana l-a lăsat gol. S-a otrăvit ca să nu se lege ca o piatră de moară de viața copiilor. Vorba-i se oprise la tonalitatea reproșului, dar gândul rula mai departe mut, ascuns, nedorind să înțelegem cumva noi că i-ar da dreptate.

„—La înmormântare tăticu n-a mai putut răbda. Se apropiase de nouăzeci. A aruncat pumnul de țărână în groapă deasupra sicriului de parcă i s-ar fi desprins din umăr propria mână. Si odată îl

văd că urlă ca un leu rănit și ridică bastonul către Dumnezeu amenințându-l. Întâi Toma, apoi Lina lui și acum și Lenuța.

— Pe mine, rătăcitule! Nu pe ei! Ia-mă pe mine! Și groaznica înjurătură a rămas împietrită pe buze. A căzut secerat.

— A mai durat o săptămână și a plecat să nu-i lase singuri pe-acolo.

Coverga din cer

Cu Dumnezeu a purtat negocieri în minte mai multe zile și nopți la rând. Vine vorba, zile și nopți. Nici urmă de noapte în împărăția luminii. Iscodea cu privirea ageră să înțeleagă cum merg acolo lucrurile. Când și-a îndreptat oasele, s-a simțit de parcă atunci ieșise din covergă, în aerul proaspăt al dimineții. Umbra îi rămăsese în patul lui bătut în țăruși.

A căutat cerul de deasupra, se mai întâmpla câteodată să mulțumească Celui Drept, la care erau toate socotelile. Rar, când era mulțumit. Aflase că de prea multă fericire poți înnebuni. Îi erau mai la îndemână înjurăturile și-l ocăra pe Dumnezeu ca pe-un frate mai mare, doar în gând să nu se trezească cu vreo scatoalcă după ceafă.

Când ești în cer, oare ce ai deasupra? A văzut mulțumit. Era tot cerul. Se adâncea parcă într-un azuriu mai intens, limpezindu-se la culoare, nu se închidea ca apa. Îl străfulgeră un gând: „Și Dumnezeul la care-am ajuns se închină la rândul său altui Dumnezeu?”...Mai bine nu cerceta, mulțumește-te cu măsura ta și du-te cu mintea limpede la negociere.

Până la Dumnezeu nu l-a oprit nici un sfânt. Toate ușile erau deschise. Uși mari, grele. A ajuns într-o încăpere largă unde trebuia sa urce niște trepte până aproape de piedestal. Pe tronul ăla mare era El. Când îl văzu, orbit de lumină dădu să se așeze în genunchi, dar îi făcu semn.

— Lasă Mitică, nu ne vede nimeni!

— Atunci, dă lampa mai mică, Doamne, că mă orbești. Odată se făcu o lumină blândă, de putu să-și caute hârtiile în geanta aia mare de piele pe care i-o adusese Gogu de la ruși. Al dracului rusul ăla care-o făcuse. Marfă de marfă, dar lui la ce-i trebuia. Ar fi putut să se fălească la cooperativă cu ea când pleca în luncă și trebuia să-și cumpere de-ale gurii, pâine, ulei, gaz. Numai că pâinea o lua caldă direct de la brutărie, rotundă, rumenită. I-o cocea special Gheorghe, fratele Aureliei lui Toma, el era brutar. Oricum, mai largă și mai încăpătoare papornița și nici pâinea nu transpira în ea. I-a găsit întrebuințare până la urmă și servietei. Ținea actele; ale casei, ale pământurilor, brevetul, Crucea și Medalia Serviciu credincios, primite de la Carol I pentru fapte de arme în primul război.

Cu vorba lui aspră, în ultima seară o responsabilizase pe Gica, în tulburarea minților proaste să nu-i rămână servieta, să i-o pună la căpătâi. Știam eu că Gica e de încredere. Verificase, nu lipsea nimic. Avea toate dovezile.

— Mitică eu nu am nevoie de dovezile tale, spune-mi ce vrei tu și la urmă ți-oi spune ce vreau și eu de la tine.

— Da de ce, Doamne, tu mereu la urmă?

— Să ne-nțelegem ca oamenii Mitică, aici sunt reguli acceptate de bună voie, fără compromisuri, fără dușmănii.

— Doamne, ca să nu zici că mă amestec, mie îmi aduci aici în cer lunca, cele patru hectare ale mele, coverga și râul. Am aici actele că am cumpărat pământul cinstit cu banii mei munciți. Dacă nu ți-e cu supărare, râul tot îl muți, fă-l să-mi ocolească tot locul. Și mi-i strângi pe toți ai mei de pe unde sunt. Promite-mi apoi că nu te bagi peste mine. Ai împărăția ta. Eu rămân stăpân doar peste pământul și familia mea.

— Mitică, ce mă fac eu cu tine că tot tobârlan ai rămas. Și cu amărăciune în glas. Ia în calcul că îți poți alege grădina de pe Valea Pribei, mie mi se pare mai potrivită, cu tot ce aveai în ea, casele și fântâna de sub deal și nucii. Îi ridic și lui Toma o căsuță cum și-a dorit. Sincer mi-a părut rău de băiatul ăsta. Cum îl știam eu, am crezut că se descurcă singur. Ascultă-mi sfatul, sunt totuși responsabil cu fericirea veșnică, nu te pot lăsa să greșești.

— Îi știu pe-ai mei, Doamne! Dacă le au pe toate de-a gata, vor muri de plictiseală, se vor încăiera între ei. Nu! Am ales lunca, îi pun la treabă și promit că ridicăm și-o biserică de lemn. Acum e rândul tău, te ascult. Care îți sunt condițiile?

— O să-ți fie greu, Tobârlane, bietul de tine, dar ți-o spun direct. Cu Dumitra n-ai să te mai întâlnești. Cum am să bag de seamă că o cauți, stricăm legământul.

Pe Tobârlan îl podidiră amintirile și furia. O femeie minunată. Dacă ar fi rămas la ea când a căzut din tei, sau mai înainte, dar cum s-o facă de râs pe Lina? Ea îi născuse copiii îi adusese echilibrul. Dumitra, o blestemase Dumnezeu era stearpă. Tot Dumnezeul ăsta? Și-i aruncă niște ochi fioroși. Poate că e altul. Și privind în înaltul cerului fu gata să slobozească înjurătura lui cu Cristoși, dar tăcu, semn că se înțeleseseră.

Maria

Cu Maria eram prieten. Era o legătură fără fasoane, care ne elibera de tensiuni, din când în când, pe amândoi. Și cu cealată Marie, verișoara ei la care ne aflam acum, mă mai văzusem de câteva ori întâmplător. Niciodată singuri. Fără să împărțim cuvinte suficiente legăturii ce se putea înfiripa într-o conversație. Ochii ni se întâlniseră, mai ales împlinind nevoia instinctivă de a împărți pe categorii de percepții, obiectele sau senzațiile scrise să se întâmple în jurul tău. Hazardul îți scoate în cale imagini al căror contur se așază altfel, te urmăresc și te fac să revii la ele din când în când.

Atingeam cu privirea ca din întâmplare întâi buzele, îmi luam avânt și coboram desenând cristiane în jos pe trup. Traseul era perfect, stratul de muselină subțire, verde mentă al capotului, nereușind să ascundă și să niveleze perfecțiunea liniilor ce se rotunjeau sau se alungeau suple dedesupt. Știam bine că nu aveam voie sa folosesc pârtia, dar ochii ei nu mă mustrau când o fracțiune de clipă se întâlneau întâmplător cu ai mei. Schimbam direcția, ocolind cu grijă contactul, de teama să nu scânteieze ceva în câmpul electric.

Auzisem de neînțelegerile cu soțul. Nu mai locuiau împreună. Prietena mea îmi vorbise puțin și de boala ei. Stăteam în camera simplu mobilată pe un scaun, sorbind cafeaua dintr-o ceșcuță subțire, galbenă. Avansasem la carte, deja se înfiripase ca o nuvelă și îmi luasem o pauză înainte de a ajunge la CNSAS, pe urmele Tobârlanilor.

Când m-a sunat la telefon și m-a întrebat dacă o însoțesc într-o plimbare matinală prin parc, nu am refuzat-o. Își dăduse demisia de la ziar, nu voiam s-o mai supăr și eu. Aproape de Cișmigiu, în fața casei verișoarei sale, m-a rugat să intrăm pentru 10 minute. Aștepta un email de la o bancă unde-și depusese CV-ul și-i trebuia un calculator.

Stătea cu spatele către noi la o măsuță unde se afla calculatorul, astfel că o puteam privi în voie pe cea enigmatică, așezată pe pat cu picioarele atârnate, cu capotul acela verde mentă și florile albastre, neglijent aruncate peste căldura ce o degaja în închipuirea mea corpul destins. Din grabă, nu își încheiase toți nasturii. O trezisem din somn, deja era trecut de 11.

Maria avea o oboseală pe față, o paloare misterioasă. Îi scormoneam cu privirea avidă chipul. Se abandonase de parcă voia să-și continue somnul. Un sân mai obraznic, rotund, alb, împingea să iasă din umbră în câmp deschis.

Și dintr-odată lucrurile au părut să se tulbure. Un spasm puternic i-a smucit corpul prăvălit ca un arc pe spate și parcă era traversată de o undă de șoc. Mișcările dezarticulate se amplificau în segmentele membrelor. După clipa de uluială, realizasem pericolul de a cădea din pat. Încercam s-o rețin, dar îmi tremurau mâinile și nu aveam destulă forță în brațe.

Prietena mea, speriată, mă ajuta după puterile ei. I-a descheiat capotul până jos și trăgându-l de mâneci a eliberat-o, de parcă în el s-ar fi aflat tot răul. Făcuse dintr-un prosop o compresă cu apă și-i tampona pielea fără noimă, în timp ce eu luptam în continuare să stăpânesc trupul acela stârnit de stihie. Am luat-o în brațe, i-am acoperit cu pieptul sânii și urcându-mă în pat am acoperit-o întreagă cu corpul meu. I-am strâns picioarele cu picioarele mele, parcă începea să se adune, mai întâi ca o vâltoare, apoi ca o apă liniștită. Am așteptat câteva clipe scufundându-mă și eu în apa ce trecea peste noi. Totul a durat preț de două sau trei minute. Fără îndoială cele mai lungi din viața mea.

M-am desprins greu, privind-o copleșit de pe celălalt mal. Prietena mea se uită la mine mustrătoare, citind mai repede decât mine nefirescul situației și aducând un cearșaf să o acopere. M-am dat jos din pat. Dărâmat m-am așezat pe scaun. Prietena mea își căpătase stăpânirea de sine și a sunat la salvare. Am simțit că nu mai era nevoie de mine și m-am ridicat să plec. Am spus de la ușă:

— Ne vedem mâine Maria!

*

Cu prietena mea, ziarista, nu m-am mai văzut niciodată. În schimb, m-am revăzut cu cealaltă Marie, verișoara ei a doua zi. Veselia i citea pe față de parcă nu se întâmplase nimic. Veneam de la CNSAS. Primisem în sfârșit copiile celor două dosare ale unchilor mei, Nicolae și Gogu și mă grăbeam să ajung acasă. Mi-a zâmbit complice făcând un semn discret către dosare.

— Abordarea securiștilor e tendențioasă, ce poți afla de la ei decât doar un punct de vedere dușmănos. Vei fi dezamăgit, nu aceea e viața. Avea o teribilă capacitate de convingere, cu adevărat mistică, mi-a spus ca e înger și că-mi poate mijloci întâlnirea cu personajele cărții mele, să le întreb direct. Trebuia doar să-i promit că am curajul să mă întorc și să-mi termin cartea după ce stau de vorbă cu ele.

— E foarte important însă, e capital să nu te sperii de guștere! N-am înțeles rolul gușterelui.

A condus atentă în trafic schimbând cuvinte convenționale. Nu-mi spusese dinainte unde ne vom opri. În dreapta ei, tulburat, parcă mă aflam sub influența unui drog, răsfoiam dosarele. La un moment dat ridicând privirea am început să recunosc locurile. Când am intrat pe Valea Pribei, pulsul se ridicase și bătăile inimii îmi spărgeau pieptul. Fântâna lui Cioc era tot acolo, casa Dumitrei părăsită se aplecase de tot într-o rână. În curte la țața, surprinzător, făcuse cineva ordine. Maria nu s-a oprit, a trecut mai departe și a frânat automobilul în poarta Veroanei, unde altădată străjuia nucul.

Dealul se oprise în gard, dar casa era întreagă și alături se mai ridicase una din cărămidă roșie. Parcă să zic semăna cu „hangarul” lui unchiu Nicu. Dar acela, îl știam mai încolo, lângă fântână.

A deschis poarta și, sigură pe sine, m-a luat de mână. Pe portița din spate, locul unde altădată era pătulul cu camerele noastre de sub el rămăsese gol, dar pământul se încrețise înfiorător. Am urcat coasta până în fundul căldării. Toboganul rămăsese intact dar se adâncise. Ne-am așezat să ne odihnim în iarbă. Căutându-ne, am început să ne dezbrăcăm cum exersasem în copilărie. Cu ochii deschiși întindeam întunericul din căușul palmelor descoperind uimit, cu cât întindeam mai mult, că Maria era de fapt acea Marie. Am acoperit-o întreagă cu corpul meu și am simțit spasmul. Unda de șoc era aproape. Am simțit ghearele reci ale gușterelui pe spatele meu. Parcă mă afundam ca la buturugă în ochii ei mari.

M-am trezit în cer la covergă. Tobârlan nu era printre roșii. Mutase râul mai aproape și artezienele udau singure.

*

Am pășit cu o teamă firească acolo unde, în mintea mea, credeam că lucrurile se întâmplă de la sine, nu trebuie să te zbați și viața curge liniștită fără nici o străduință. Până una alta, am început să recunosc porțiuni din luncă. Doar că era un murmur continuu, plăcut, generat de stropii de apă împrăștiați dintr-o rețea de arteziene peste câmpurile cu roșii. Viteza căderii era mult mai mică, se producea cu o încetineală aparte. Cum cad fulgi de zăpadă într-o iarnă liniștită.

Am întins brațul. Stropii de apă se opreau pe brațul meu fără să lunece și fără să-mi provoace răcoarea. Parcă intrau în carne, dar nu simțeam nimic. Râul înconjura toată lunca. Se despărțise în două brațe, de o parte Vâlsana, de cealaltă parte Argeșul și amândouă curgeau liniștite. Doar că își schimbaseră cursul, apele despletindu-se în amonte, spre locurile de unde veniseră. La mijloc, insula

Tobârlanilor. În capătul dinspre zăvoi, la umbră, așezaseră covergile. Erau nouă, dar semănau mai mult cu niște igluuri.

Pașii mi s-au oprit la cea mai mică dintre ele. Singura care parcă aducea cu coverga știută de mine. Pereții de sticlă sau de gheață, nu știu din ce erau construiți, lăsau să se vadă la mijloc tulpinile împletite din târșuri ca o structură de rezistență. Am intrat. Înăuntru spațiu era mult mai mare. S-a deschis ca un amvou al unei biserici de țară. În mijlocul încăperii am văzut un călugăr, să fi avut spre 90 de ani. M-a privit de parcă s-ar fi deschis, lăsând Sfântul Duh să curgă prin mine. Semăna cu tata-mare, poate că era el. Nu m-a întrebat nimic, îi simțeam sufletul greu. I-am stat alături și m-am strâns împreună cu el într-o rugăciune ca o mare bucurie împlinită. L-am simțit mai ușor, mai senin, nu trebuia să aflu ce greutate purta în suflet. Îmi ținea mâinile în mâinile lui, știam că lucrarea se făcuse și m-am trezit pentru o clipă împlinit.

De fapt, am ieșit din chilie mai nedumerit decât intrasem. Nu l-am întrebat nimic. Ochii bunicului meu păreau că suportă greu fericirea veșnică. De unde să știu eu cum se înșiră acolo anii!? Aveam să aflu curând că zboară precum zilele, dar fără nopți își pierd consistența, nu ai cum să le ții numărul.

Ziua unuia dintre personaje nu e nevoie să fie egala cu ziua altui personaj. Și cel mai mult, depinde de vârsta pe care ți-ai ales-o când ai intrat. E alegerea fiecăruia. Îți alegi vârsta care îți convine, când consideri că ai trăit mai intens și mai frumos, viața de dinainte. După vârsta aceea îți reconsideri reperele. Și mai intră în calcul starea de spirit. Am aici o reală nedumerire și totuși, cât de fericit poți să fii sute de ani la rând? Intervine plictisul, pe diferite grade...

Înainte să bat la ușa unui alt iglu, am auzit un semnal sonor și vocea tatălui meu prezentându-și emisiunea locală pe un ecran uriaș. Întâi ceva ca o muzică a sferelor. Parcă se înviora țâșnitura apei în arteziene. De undeva apăruseră fluturi albi și albaștrii, se prinseseră cu stropii strălucitori într-un dans. Tata arăta pe ecran, cum nu-l

văzusem niciodată. El își alesese o vârstă în plină maturitate, 55 de ani, pe care n-o atinsese trăind. Vocea îi rămăsese neschimbată.

Citea un fragment din romanul său, Tobârlanii. Semăna cu un decupaj dintr-un jurnal de familie. Acțiunea era cursivă, se întâmplase recent. Văru-meu Cornel era eroul acelor pagini. Povestea era ciudată, dar textul te captiva îndeajuns.

Cornel intrase cu vârsta de după căsătorie. Nilă își deschisese cârciumă în igluul lui, însă cu alcoolurile era o treabă anevoioasă pe insulă. Meșterise din te miri ce alambicul, numai că nu avea ce să distileze în el. Nicolae într-o parte de luncă plantase tot felul de pomi, dar nu erau încă pe rod. Din cartofi fermentați, reușise un fel de whiski. Prin natura împrejurărilor în cârciuma lui intrau și femei, căci în igluul din față, Mița deschisese stabilimentul Crucii de Piatră și curtezanele, în pauzele prelungite și-ar mai fi clătit gura sporovăind. Lipseau fructele pentru lichioruri, cum lipseau și clienții dincolo peste drum.

Partea periculoasă a afacerii, aprovizionarea cu fructe i s-a părut lui Cornel că-i stă la îndemână și acesta a intrat în parteneriat cu unchi-său.

A trecut râul și nu departe a descoperit o livadă cu pomi exotici, portocali, migdali, lămâi. Din când în când poposeau cetele zgomotoase de îngeri, se înfruptau și plecau în drumul lor. Cornel și-a umplut rucsacul revenind, încă o dată și încă o dată, iar la un moment dat nu s-a mai întors. Îngerii gardieni l-au închis. Încălcase normele locului și consemnul dintre Tobârlan și Dumnezeu. Tobârlan nici nu a vrut să audă, n-a dorit să intervină. De la o vreme nu-i mai putea ține în frâu. L-a lăsat pe Cornel să-și facă pedeapsa. Nimeni nu avea ce să caute dincolo de râu.

Am recunoscut cârciuma lui Nilă descrisă de tata. Câteva mese și scaune goale, scoase afară așteptau, nu m-am oprit. Traversând drumul am trecut pe lângă o cruce veche din piatră și fără să bat la ușă am intrat în igluul Miței. Pe un coridor lung, alte patru uși închise, iar lateral în dreapta, o scară interioară urca la etaj. Pe ușile camerelor, stăteau lipite cărțile de vizită ale fetelor. Citesc una dintre

ele. Maria –, primește de la 5 la 7. Privesc instinctiv mâna stângă, dar locul unde trebuia să fie ceasul era gol. Observasem asta de când mă trezisem pe insulă. Doar mapa aceea de carton, legată cu elastic pe care o primisem la CNSAS și pe care apucasem doar să o răsfoiesc în mașină, nu se pierduse.

Patul imens, alb, mi se părea cât o câmpie ninsă. În mijlocul lui nu era Maria la care m-aș fi putut aștepta. Când s-a ridicat, uimită, halatul acela lucios de mătase verde i-a lunecat pe umeri descoperind un trup desăvârșit ce se deschidea către mine, surprins el însuși de reacție. Tinerețea abia îmbobocită a explodat ca o regină a nopții și brațele ei m-au cuprins în vâltoarea unei ape. Buzele roșii, de rodie, căutau să-mi soarbă respirația. Trăgea de haine să le smulgă de parcă pasiunea ei adormită, dintr-o dată se trezise și mă avea acolo singur cu ea. Ne rostogoleam prin pat în toate direcțiile, alternând succesiv privilegiul dominator. Dincolo de pat era hăul, iar la capătul hăului Mița se uita la noi. A luat o cravașă din piele de la capătul patului, o biciușcă din cele folosite la diferite orgii și a încins fără milă trupul contorsionat al femeii.

— Am știut totdeauna că pui pasiune, pasiunea nu are ce căuta aici! Am știut că din cauza ta! Tu, numai tu!... Și o lovea cu ură, cu răzbunare.

M-am strecurat de acolo, luându-mi de pe noptieră mapa transparentă cu cele două dosare. Pe coperta celui de deasupra, ofițerul caligrafiase, între ghilimele, cu litere mari – „Simigiul". Ce-o fi vândut unchiu Gogu, covrigi? Tocmai îmi apare în față igluul lui, identic cu casa de pe Livezilor nr. 15, dinainte de a fi mușcată de cupa de oțel a buldozerului. Parcă mai înaltă, decât mi-o aminteam. Am intrat în sala lungă cu geamlâc, pipăind materialul transparent și puțin elastic, apoi am pătruns în sufrageria imensă. Mărturisesc, uimirea m-a copleșit căci biblioteca pe care o considerasem pierdută, se întindea pe trei pereți ai camerei, iar de pe mobilă străluceau pietrele de mină.

Am strigat, nu era nimeni acasă și am ieșit afară în curtea în care am zărit de data asta și lacul. M-am așezat sub o umbrelă verde, la o măsuță, pusă acolo parcă special pentru lectură. Balansoarul din lemn, cu brațele îndoite rotund, era confortabil și prăbușindu-mă în el am putut în sfârșit să mă afund în lectură. Pe „Simigiu", ca frate mai mare l-am pus pe masă și am început cu dosarul lui Sima Nicolae.

Nu era voluminos. Câteva note informative, referate, extrase din procese verbale de interogatoriu, note, declarații, o fișă biografică, o caracterizare, două fotografii de la nuntă, de la cea de-a doua nuntă, nimic spectaculos. Spicuiesc din Situația personală întocmită conform datei, în 28.02.1942:

- Sima Nicolae activează în mișcarea legionară din martie 1936.
- Contingent 1937, cu grad de caporal, Regimentul 4 Dorobanți.
- Între 1939-1941 — 225 zile concentrare.
- Între 22.06.1941-01.12.1941 — 139 zile concentrare.
- Caracterul — tare, temperament sanguin.
- Nu are nici o autoritate în viața publică și privată

...

15.11.1944. Referat / Postul de Jandarmi Merișani.

„Din cercetarea scriptelor postului și din informațiile primite cu ocazia investigațiilor, am stabilit că susnumitul s-a înscris în mișcarea legionară în 1936. De la înscriere și până la rebeliunea legionară a îndeplinit funcția de curier. N-a comis nici un fapt ostil, în schimb a fost de încredere față de șefii de organizație din Pitești. În acest timp a luat parte la marșurile ce se făceau de la o comună la alta și plătea lunar cotizație.

În timpul rebeliunii legionare de la 21 ianuarie 1941 a luat parte la rebeliune în calitate de șef de cuib. La Pitești când a ajuns în prima zi și a văzut cum se prezintă situația s-a înapoiat acasă. Astfel că nu a fost dat în judecată și nici condamnat.

De la rebeliune și până în prezent nu s-a mai dedat la nici un fel de propagandă în formarea mișcării legionare.

În prezent este concentrat la Regimentul 4 Dorobanți.
Propuneri:

Până în prezent nu se vede nevoia de a fi „internat". (cu sensul clar, bănuiesc)

Șeful Postului de Jandarmi. Plutonier SS indescifrabil."

...

Declarație Nae Ghinea, 56 ani, căsătorit, 6 copii. / „În perioada cât a fost legionar, Sima Nicolae s-a purtat necuviincios față de populație și cu aere. A luat parte la toate activitățile care se făceau.

În timpul rebeliunii a strâns mai mulți derbedei mincinoși din localitate și a plecat cu ei la Pitești să participe. A luat parte la rebeliune, dar când a văzut că este chestiunea agravată a fugit acasă. Nu a fost condamnat. După rebeliune nu s-a mai manifestat cu nimic.

Mai știu că până să vină regimul legionar la putere, s-au strâns din mai multe comune apropiate și au vrut să plece spre Dedulești Argeș în marș, însă au fost opriți de jandarmii din Legiunea Jandarmeriei Argeș și s-au întors."

...

Din Fișa biografică / „În timpul guvernării legionare a fost înaintat la gradul de șef de garnizoană dovedindu-se a fi o fire violentă și fanatică. În timpul rebeliunii a strâns mai mulți legionari cu care a plecat să ia parte și el la Pitești, însă neputând fi arestat, nu a fost înaintat judecății

După 23 August 1944 nu s-a mai dovedit a mai depune activități în favoarea fostei mișcări legionare, înscriindu-se de formă în Frontul Plugarilor pentru a-și camufla trecutul său dubios. În prezent numitul este mutat cu domiciliul, ca agronom, la stația CFR Bacău, cu scopul de a-și pierde probabil urma.

Este un element periculos, capabil de orice când i se va cere."

...

Inf. CRIP. 19 decembrie 1949 / „Vă informez spre știință că numitul Sima Nicolae din comuna Merișani va pleca din comună

pe considerentul de a nu mai fi urmărit de autorități. Numitul în trecut a fost șef de garnizoană și pentru trecutul său politic dubios, vrea să dispară pentru a-și ascunde personalitatea

Sima N în prezent se manifestă contra Regimului Democrat și nu vede cu ochi buni înfăptuirile făcute de partid și clasa muncitoare. Este un element feroce și foarte periculos de felul cum privește toate reformele."

...

Alte diverse Note conțin: 09.03.1951 / „Informăm spre știință că numitul legionar Sima N a plecat din comună în 1948 în fostul Județ Huși. (În 1948 m-am născut eu. Îmi explic de ce l-am văzut prima dată pe unchiu Nicu abia după terminarea liceului). De atunci și până acum nu a mai apărut..."

02.04.1951 / „Susnumitul se afla la Clucereasa, Muscel ca pomicultor..."

09.12.1954 / „Alături vă trimitem dosarul de legionar al numitului Sima D Nicolae ce ne-a fost înaintat de MAI Direcția IV și care a fost identificat de noi la stația CFR Târnavele, în funcția de impegat de mișcare. Luați măsuri spre a fi supravegheat informativ..."

29.06.1955 / „La stația CFR Târnavele obiectivul urmărit de către noi, numitul Sima Nicolae, născut.... fost șef de garnizoană, a funcționat în calitate de impegat de mișcare. De aproximativ două luni susnumitul a fost mutat la Regionala CFR București care l-a încadrat la altă stație." (Pe același document se scrie cu pastă roșie: Identificat CFR Chiajna).

27.02.1957 / „Susnumitul Sima N este salariat în cadrul Sfatului Popular Raional Târgoviște în funcție de șef secție agricolă..."

11.03.1957 / „Susnumitul Sima N se află cu serviciul la secția agricolă Brătești, raionul Târgoviște."

...

Cufărul

Cufărul, mare, încăpător, îl avea de la Nilă. Înainte să plece în concentrare la Regiment (Regimentul 4 Dorobanți), unul, Ștefan, bun tâmplar, dar cam bețiv, nu se ținea de treabă și rămăsese sărac. Avea o datorie pe ce consumase la cârciumă:

— Mă Nilă, în contul datoriei îți fac un cufăr.

— Ștefane, nu pot să ți-o șterg pe toată că e prea mare, îmi faci trei. Vorbă aruncată glumind peste tejghea, nebunul o prinse din zbor și după două zile aduse cuferele.

— Pentru încuietorile astea speciale, nemțești și pentru vopsea, mai dai o țuică. I-a dat, că nu era cârcotaș și avea de unde. Nu le-a dus pe toate acasă, era și greu cu toate trei. Unul dintre cufere i l-a dat lui Toma și celălalt lui frate-său Nicolae. Nicolae s-a ținut pe front de al lui; când s-a terminat războiul a adus cufărul acasă și l-a urcat în pod.

Acum pare că iarăși are nevoie de el și la coborât de cu seară, așezându-l în mijlocul camerei. N-a fost încântat Tobârlan, când l-a înștiințat că vrea să plece.

— Tăticule, nu mai pot răbda să-i văd pe țopârlanii ăștia de comuniști că-l amenință pe șeful postului de jandarmi, cu reclamații la partid, dacă nu-mi face dosar să mă trimită în pușcărie. (Se înțelegea bine cu plutonierul, cumsecade, nu voia să-i facă rău.)

— Și crezi că dacă speli putina, cum ai făcut-o la rebeliune, spălătura nu pute? Nu dau ăștia de urma ta?... Nu dai înapoi când ai hotărât ceva și nu poți linge unde-ai scuipat, eu știu că așa v-am

învățat. Plătești pentru faptele tale aici, pe pământ, nu-l amesteci pe Dumnezeu. Nu m-ați ascultat nici tu, nici Nilă, nici Gogu, cine mai era ca voi? Ai grijă, grijania mătii să nu-mi lași ascuns prin casă amărâtul tău de pistol.(În grijania aia vinul nu era tocmai aspru, dar înțepa pe limbă.)

— L-am îngropat în pădure de mult, n-ai grijă matale.

— Îl îngropi, când nu ești în stare de el! (A ținut pușca de vânătoare la vedere, la capătul patului până ce au venit de i-au luat-o.) Se grăbi să iasă din cameră. Nu l-a întrebat unde pleacă. Bine că nu l-a întrebat, n-ar fi știut ce să-i răspundă.

În cufăr și-a pus lucrurile de trebuință; câteva rânduri mai bune de haine și alte câteva ponosite, de „camuflaj"; un trening, un pantalon bufant, o pălărie, o bască, un fes de lână și două trei cămăși. La fundul cufărului a pitit uniforma, cămașa verde și centura cu diagonală. Nu reușise să scape de ele. Cum să le îngroape? Ce-ar fi zis Căpitanul?...

A plecat de cu noapte, sărind pârleazul în gard, pe sub nuci, trecând gârla, direct prin pădure. Dincolo de peron, peste linie, erau niște stive de bușteni retezați. Nu l-a văzut nimeni când a urcat de pe partea opusă a peronului. Trenul de noapte nu avea navetiști. Ajunse în București fără să întâlnească vreun cunoscut. La informații, primul tren pleca în cinci minute spre Moldova de la peronul 6. Era bun. S-a predat destinului. În vagon ațipii imediat. Se trezi odihnit, nu știa cât timp trecuse. Compartimentul plin, țipa a sărăcie lucie. Undeva între Adjud și Bacău se hotărî brusc să coboare. Dădu jos cufărul din plasa de bagaje de deasupra. Era o gară nu prea mare.

Așezat pe o bancă se hotărî să aștepte dimineața. Altfel poți gândi la lumina zilei. După ce dădu trenului semnalul de plecare cu paleta albă cu dungă roșie, șeful de gară se așeză lângă el. Din vorbă-n vorbă (mă mir că era cam mut), norocul puse ochii pe Nicolae și se întrezării limanul. Își găsise de lucru. Șeful gării rămăsese singur.

— Ultimul impiegat de mișcare –, un amărât căruia i-am întins mâna, s-a făcut activist al partidului și m-a lăsat baltă. Dumneata ce pregătire ai la bază?

— Trei ani școala tehnică pomicolă.

— Vedem cum facem, vorbesc unde trebuie și aranjăm. Hai, ia-ți cufărul; am o cameră liberă la canton cu un pat, unde a stat până acum „activistul”, să te instalezi.

S-a rezolvat destul de repede. În trei zile a primit și uniforma de ceferist apucându-se să facă ce știa mai bine, în timpul liber, plantând pomi fructiferi și viță de vie în grădinița din față de la canton. Într-o seară, după vreo nouă luni, când descuie ușa și intră în casă, găsi cufărul deschis și îl izbi în față cămașă verde așezată deasupra. Îl cuprinse îndoiala, poate că el a scos-o de la fundul cufărului și nu-și mai aducea aminte. L-a mai ros gândul să scape de ea. Chiar a vrut odată să o împacheteze și să o pună într-un tren, să i se piardă urma. Dar n-o făcuse. Dimineața, șeful gării i-a arătat o hârtie, se înțelegea bine cu șeful, de nădejde om, gospodar. Îl dibuiseră. Seara, de pe scara vagonului, cu cufărul în mână s-a uitat înapoi cu părere de rău. Oare ce va urma, care va fi să fie viața lui?

*

În anul 1960 o altă notă îl găsește căsătorit cu Mimi, locuind cu chirie în Târgoviște pe Strada Nicolae Bălcescu, nr. 159....

Nici urmă de pușcărie, cum am bănuit. Nimic spectaculos, o hăituială continuă generată nu de organe, ci de propria-i frică ce nu se mai putea lepăda de cămașa verde, cu diagonală de piele, necroită se pare pe măsurile lui. La propriu, poate chiar scăpase de obiecte, nu știu amănuntul. Și glonțul, slobozit din pistol, singurul glonț hotărât de el, ce ar fi trebuit să pedepsească trădarea Ioanei, prima soție, s-a dovedit un eșec. A ales să rămână în impotența lui, mic. Nimic nu i s-a potrivit. Mi-am adus aminte de stofa pe care mi-a făcut-o cadou, când am terminat liceul, nici pe aceea nu a știut să o

aleagă. Omul șters, cu glas pierdut, ascuns, nu și-a putut depăși condiția, nici măcar în dosar.

Chiar și nunta legionară, momentul lui de glorie, când s-a deplasat de la Pitești conducerea legionară a județului, aflată în centrul relatărilor celor interogați și a informatorilor din dosarul lui, sau al lui unchiu Gogu, sau în dosarul de cadre al mătușii mele Gica, acum știu ce spun, nicăieri nu se comfirmă faptul, aflat de la țața, că ar fi fost prezent la petrecere însuși Horia Sima. În mintea mea, de data asta a scriitorului, așteptările vizând anvergura personajului m-au dezamăgit.

*

Curtea largă din fața bisericii, de obicei generoasă cu umbra, coborâtă în jos pe crengi din frunzișul stejarilor înalți și din cetina brazilor, lipită de iarbă și fixată de tulpinile copacilor, abia de mai făcea față pâlcurilor de legionari venite din satele vecine care nu mai avuseseră loc în biserică. Se înverzise parcă și ea, umbra, strivită între verdele de deasupra, verdele ierbii și agitația celor îmbrăcați in cămășile lor verzi cu diagonală și pistol la șold ce parcă nu mai aveau răbdare să aștepte. Înăuntru, în biserică, aerul devenise aproape irespirabil. Slujba era pe sfârșite și urma, partea cealaltă a spectacolului, cea care trebuia să înalțe evenimentul ca un corolar la rangul de nuntă legionară.

Doar Tobârlan în portul lui alb de țăran (și poate mireasa), făcea notă discordantă acolo, în față, în strana lui, prima strană de lângă altar. Și mireasa și el păreau încruntați. Fiecare de grijile lui. Popa Gheorghe nu îndrăznise să-l roage să lase azi strana unui invitat. Nici n-avea cum. Era socru mare. Îi citise deja sictirul în tăișul ochilor. „Oare băieții lui nătăfleți, n-or fi văzut? Casa asta vopsită verde, că e numai fațadă... N-are pereți, n-are acoperiș."

Șefii județului se aflau cu toții în biserică invitați de nașul de cununie Morărescu, iar șefii de garnizoane din zonă, nu voiau să se facă de râs în fața oaspeților de vază. Se asiguraseră că demersul

acelei zile, va pune în valoare ce citiseră ei în Cărticica șefului de cuib, legăturile strânse cu creștinismul ortodox și românitatea tradiționalistă, ale Legiunii. Ecourile unor incidente dramatice, pogromul început, asasinatele și răzbunările politice întâmplate mai ales în București, ajunseseră până la ei, împroșcaseră cu ceva pete negre în „soarele sfânt de pe cer”, dar entuziasmul venirii la putere le dădea dreptul să-și facă socoteli.

După slujbă, grupurile legionare au mărșăluit aliniate pe ulițele satului, iar de la gară până în dreptul parcului, pe porțiunea asfaltată și-au arătat adevărata măsură a măiestriei. Cântecele și cuvintele înflăcărate, au răsunat puternic din piepturile lor semețe și nu s-au oprit decât în curte la Morărescu unde tronau două butoaie cu vin.

*

Nu știu dacă cititorul acestei cărți va gândi ca mine. Încerc să mă dumiresc și dacă personajele mele schițate, se pot așeza comod într-un roman. Am amestecat planurile, n-am pus personajele să relaționeze destul, alteori au relaționat nefiresc, nu le-am conturat suficient ca tipologie, ca epică, psihologie etc. Recunosc uneori am amestecat stilurile, timpii istorici și cei ai povestirii, spațiile, am inclus și un metaroman, nu-i prea mult? Fără o succintă organizare, de parcă am avut numai dubii, nu și idei.

S-ar crede că nu am depus nici un efort să salvez lumea Tobârlanilor, în declin.

„Simigiul"

Radiogramă Nr. 33. Pitești. 11 mai 1946, orele 12,30 / „În strada Libertății, nr. 15, domiciliază individul Sima Gheorghe, cunoscut legionar fanatic, atât el cât și familia sa. În prezent este înscris în PNȚ – manist, unde va duce o aprigă luptă politică pentru această grupare, fiind capabil de orice acțiuni contra actualei conduceri. Aproape săptămânal se deplasează la București sub pretextul diferitelor comisioane.

A luat parte la toate răspândirile de manifeste și în vederea alegerilor va conduce o grupă de partizani ce vor activa la secțiile de votare.

S-au luat măsuri de supraveghere ale susnumitului."

...

R.S.R. Ministerul de Interne. Inspectoratul Județean Argeș. Serviciul Special „F".Nr. 022967. 21.03.1987 / „Din verificările efectuate a rezultat că numitul Sima Gheorghe, fiul lui Dumitru și Ilinca născut la data de 30.04.1910. în comuna Merișani, județul Argeș, cu domiciliul în Pitești, strada Livezilor, bloc 7, apartamentul 4, cunoscut în baza de lucru la „problema legionară" a decedat și se află înregistrat cu actul nr. 21/1986 în cadrul Consiliului Popular Municipiul Pitești.

Ofițer investigații, Lt. Colonel Gheorghe Petre"

Între aceste două documente, pe file disparate suprapuse ordonat și numerotate cu pastă roșie, ca niște plăci tectonice (pretențios) desenate oarecum superficial, este expusă viața lui unchiu Gogu din care iată, a rămas doar un dosar, Dosarul „Simigiu". Îmi pot închipui cunoscându-i temperamentul năvalnic, aparent de un calm imperturbabil, cum se comporta el natural, în momentul când se ciocneau în interior faliile, la trecerea periculos de apropiată a unui asteroid, potențial declanșator de cutremure. Sunt sigur că nu și-a pierdut niciodată simțul umorului.

*

Dosarul se deschide cu o fișa personală. La rubrica, Activitatea compromițătoare, stă scris cu pixul, după liniuță, îngrijit:

— Fost membru legionar, semnalat cu carențe și comentarii dușmănoase la adresa politicii interne și externe ale R.S.R. După multe alte consemnări lapidare, documentul se încheie cu semnătură Șefului Serviciului I, Maior Paraschiv Ion și a ofițerului, Lt. Col. Vâlcu Ghe. 29.06.1985.

...

Extras dintr-o autobiografia aflată la dosar / „Toată activitatea mea politică se rezumă la șase luni de perioadă „Cuzistă". Ea a constat în următoarele: atunci când conducerea cuzistă pleca în propagandă pe teren, lua câte o echipă de tineri să cânte pe parcursul drumului. Printre aceștia, ca fost cântăreț în corul bisericii Curtea de Arges, cu glas format deci, mă număram și eu. De înscrierea mea la tineretul cuzist e vinovat un naș al meu de cununie, avocatul Gorovei, care știa cât de frumos cânt."

...

„Respectivul în perioada 39-41 a desfășurat activitate legionară, participând la marșuri, cântând cântece legionare, răspândind manifeste etc".

…

„În perioada 59-84 a fost informatorul organelor noastre, fiind dovedit că lucra nesincer s-a trecut la încetarea legăturii cu el.”

…

„Fiind încadrat informativ într-un mecanism reciproc de supraveghere cu alți foști legionari, Manolescu Mișu, Gorunescu, Grecu, Florea, rezultă că are atitudini dușmănoase față de R.S.R și ascultă Europa Liberă.”

Sunt perioade lungi neacoperite, dar descopăr uimit că prin 1963 există o caracterizare a agentului „Niki Popescu”, alias Sima Gheorghe, primise botezul, deci agent, din care rezultă că e trimis în misiune pentru a intra în vorbă cu alți legionari și a raporta despre ei, dar constată, ofițerul care a scris caracterizarea, că informațiile erau neserioase. Din câte îl știu, cu siguranță erau savuroase. Totuși „agent”, nu mi-aș fi putut închipui.

Prin anii 83-84 devenise „nesincer și avea păreri cârtitoare la adresa conducerii țarii”, fiind supravegheat și provocat la discuții de alți informatori, care adunau zeci de pagini în dosarul personal.

…

Sursa Zaharia, 26.09.1980 / „Numitul Sima Ghe a deschis discuția după evenimentele din Polonia, susținând că muncitorii din Gdansk sunt de admirat că nu s-au lăsat călcați în picioare, au cerut și au obținut drepturile ce li se cuveneau…”

…

Sursa Manolescu Mișu, 18.06.1983 /

„— Azi avem piață bogată, a zis sursa.

— Ehei! Bogată că ne vin musafiri. Ce-o fi văzut la mongolul ăsta eu nu știu, a zis Sima.

— Nu e neapărată nevoie să te gândești la ce vezi la cineva. Trebuie să găsești modalități și posibilități de a oferii ce ai și abia apoi să vezi ce-ți poate oferii partenerul.

— Am lucrat în probleme de aprovizionare o viață întreagă și am rezolvat problemele pe acest principiu, dar întâi am zis să mă asigur eu de ce am nevoie și după aceea să văd ce pot face să asigur și partenerului ceva. Ce poți lua de la „sărăntocii" ăștia care vin mai mult să le dai, decât să-ți ofere. Ce poate să-ți dea Republica Mongolă? Ce să-ți dea toate țările acestea din Africa, Asia, care nu au ce mânca?

— N-am putea spune că nu au ce da. Fiecare are produsele ei. Gândiți-vă la arabi care ne dau petrol. Alte popoare ne dau minereuri. Probabil că și mongolii ne dau minereu, piei de animale.

— Petrolul care ni-l dau ei, costă „păpica noastră", iar la mongoli, cine dracului ajunge să le ducă produsele și să ia minereuri. Le dăm la toți produse alimentare și noi să „strângem cureaua"!

— Ce să-i faci, când ai nevoie, dai cât ți se cere. Așa este comerțul, mai ales în condițiile actuale când nevoia de valută este atât de mare.

— Nevoia și datoriile pe dracu, ne trebuie, nu ne trebuie cumpărăm șu plătim da-aia am ajuns unde am ajuns.

Așa s-a terminat discuția și ne-am despărțit.

(Discuția respectivă s-a întâmplat între doi colaboratori bănuiesc, măcar unul dintre ei aflându-se în control. Aș fi curios să citesc și raportul lui Gogu. El tot dialog?... dar nu e. Probabil se află la dosarul celuilalt. Deh, nu am privilegiul securistului.)

...

Tot Sursa Manolescu 02.09.1983. promit, ultima, ca săă nu plictisesc. Din vorbă-n vorbă despre lucrurile zilnice, cumpărături, abundența pieței, am deschis discuția despre manifestările din Pitești și din țară cu ocazia zilei de 23 August.

— Frumoase manifestări de solidaritate a poporului în jurul partidului și a conducătorului!... a zis sursa. (ca din gura crainicului de la televizorul alb negru, am zis eu).

— Frumoase, foarte frumoase, dar prea personale, prea închinate președintelui ca și când poporul, o serie de membrii de partid n-au făcut nimic. Ca și cum 23 August a fost doar opera conducătorului iubit.

— Nu am remarcat acest lucru.

— Cum domnule nu ai remarcat? Până acum coloanele de manifestanți purtau pancarde, steaguri, panouri cu realizări și portretele membrilor marcanți ai partidului, ai Comitetului Central. Ai văzut dumneata acum alte portrete decât cel al tovarășului Nicolae Ceaușescu și al tovarășei Elena Ceaușescu? Nu! Adică cum, nimeni din cei care au făurit și au militat pentru partid, și-au jertfit viața pentru clasa muncitoare, nu mai merită nici un sentiment de recunoștință?

— Este greu să judecăm considerentele pentru care s-a ajuns la acest aspect.

(Parcă aud vocea clară, sonoră, de bariton, a unchiului meu însoțită de gesturile cabotine de orator și văd ochii întorși ai spectatorilor întâmplători care, după uluiala inițială, se retrăgeau lăsând în urmă un spațiu gol, ce se tot mărea în jurul celor care își argumentau disertația și se întrebau de zor de ce nu apare miliția)

— Ce greu domnule? Dumneata nu vezi că s-a ajuns iar la cultul personalității? Nu vezi că toți acceptă și nimeni nu are nimic de spus? Și când te gândești că după moartea lui Gheorghiu Dej, s-a făcut atâta caz de cultul personalității! Sursa a cumpărat ce avea nevoie și a plecat.

Ofițerul de legătura a consemnat cu pastă roșie nedumerirea sa: „Greu de dovedit care dintre cei doi este mai nesincer?”

...

Sursa Comănescu, 28.12.1984 / „Sima Gheorghe ascultă Europa Liberă, „altfel de unde să știe că șefului statului, bolnav fiind, îi

arde să cumpere o ambarcațiune personală de la Onassis, pentru zeci de mii de dolari.”

...

Sursa Florea, 28.05.1985 / „L-am întâlnit pe Sima Ghe în fața Complexului CEAIR. L-am întrebat ce mai face.

— Ce să fac, aștept și eu să se facă „pace”. Dar nu pacea pe care o vor și o cer ăștia. O pace care să-mi aducă înapoi casa demolată și care să-mi repare toate nedreptățile făcute până acum.” (Mai erau doi ani de așteptat până ce avea să primească pacea și să-și vadă casa.)

Nici nu simțisem când trecuse timpul, poate că era ceva obișnuit aici unde mă aflam. În spatele dosarului „Simigiu”, ca o anexă, separate printr-un carton, alte zeci de file scrise pe o hârtie mai îngălbenită de vreme. Scrisul se înțelegea mult mai greu, dar m-am descurcat, cât de cât.

Dosarul fusese întocmit de jandarmeria Ilfov și cuprindea mai multe procese verbale, interogatorii, declarații, trimiteri în judecată, tăieturi din ziar și radiograme de urmărire.

În procesul verbal de interogatoriu din 28 martie 1958 citesc unele răspunsuri interesante cu fapte total necunoscute mie ca de exemplu:

„Am fost condamnat în anul 1935 pentru furt, o lună de zile și am fost achitat nefiind vinovat”. Se mai face aluzie într-un alt document despre furtul unui dosar la Curtea de Casație, pentru care și-a pierdut postul de grefier.

„În anul 1938 am fost trimis în judecată pentru transport de băuturi alcoolice”....

Nicăieri o vorbă despre escapadele amoroase de care-mi povestise tanti Gica, dovadă că organele de cercetare nu au fost vizionare, nu s-au gândit că vreodată cineva ar dori să scrie o carte citibilă, cu aventuri și suspans.

*

...

Legiunea Jandarmi Ilfov. Postul de Jandarmi Ulmeni. Nota / „Cuprinzând trimiterea în judecată a numitului Sima Ghe pentru că și-a exprimat opinia că Zelea Codreanu nu a murit, ci a fugit prin Bulgaria în Germania și că Hitler va bate toată Europa.” Și urmează documentul de trimitere în judecată, condamnarea, dar și amnistiere de care beneficiase.

...

Și încă o Notă interesantă. O reproduc. Notă / „Individa Gica Sima (niciodată n-a fost Sima; Ionescu sau, Popescu după căsătorie) originară din comuna Merișani, județul Argeș, fără profesie, cunoscută înfocată legionară, în prezent domiciliată în Pitești, Strada Libertății, nr. 15 la fratele său Gheorghe Sima, semnalat cu radiograma nr. 33 din 10 mai a.c. (1946)

Numita, cu asentimentul fratelui său, intenționează să se înscrie în Organizația Partidului Național Popular din Pitești, făcând totodată intervenții pe lângă profesorul Milici, membru activ din conducere, pe care îl cunoaște din trecut, să fie numită ca funcționară la sediul acelei organizații.

Numita și în prezent își manifestă ideea legionară, căutând a se introduce în PNP, cu scop de a culege informații spre a fi transmise fratelui său, pentru Organizația Națională Țărănistă – Maniu.

De asemeni tatăl său Dumitru Sima zis Tobârlan, domiciliat în comuna Merișani, Argeș, duce o ură neîmpăcată contra guvernului, căutând tot timpul să critice și să comenteze măsurile luate de guvern.”

(Iacătă-l și pe Tobârlan! Mărturisesc și eu în fața instanței, că așa a făcut.)

*

Eram către ultimele pagini ale dosarului. Am auzit un clipocit aproape imperceptibil în apă și pe mal a apărut gușterele. Abia acum zărisem în spatele lacului trei cufere de lemn dintre care cel din mijloc avea capacul deschis. Cu siguranță un cufăr din margine aparținea tatălui meu. Aș fi putut afla în sfârșit manuscrisul lui. Pe cufărul din marginea cealaltă, un desen ca un cod de bare și dedesubt, scris cu vopsea, Nilă. Cel din mijloc trebuia să fie desigur al lui Nicolae. Al lui se deschidea mereu.

Coada micuței reptile încă se extrăgea din luciul lacului. Ghearele din față se proptiseră în mal și ochii mari mă fixau scăpărând un verde intens. Picioarele lungi din spate se cambraseră. Cu fiecare clipă, dilatată de atenția cu care îl studiam ca să-l pot descrie, gușterele creștea în dimensiune gata să țâșnească să-și apuce prada. Împrejur liniștea devenise apăsătoare. Pierise și zumzetul fântânilor arteziene. Pielea verde a gușterului se înnegrea vizibil. Frica îmi pătrundea în oase, iar gândul că nu reușisem să stau de vorbă cu personajele...

Cuprins

COMENZI – CARTEA PRIN POŞTĂ

EDITURA PARALELA 45
Piteşti, jud. Argeş, cod 110174, str. Fraţii Goleşti 130
Tel.: 0248 633 130; 0753 040 444
0721 247 918
Tel./fax: 0248 214 533; 0248 631 439; 0248 631 492
E-mail: **comenzi@edituraparalela45.ro**
sau accesaţi **www.edituraparalela45.ro**

Tiparul executat la *Graficprint*
www.graficprint.eu
e-mail: comenzi@graficprint.eu